

RUUSUNLEHTI

ROSENBLADET

SUOMEN RUUSUSEURA RY • FINSKA ROSENSÄLLSKAPET RF

1 • 2020

Suomen Ruususeura ry – Finska Rosensällskapet rf

Perustettu – Grindat 1989

www.ruususeura.fi

Jäsenyydet – Medlemskap

Puutarhaliitto ry

Nordisk Rosenselskab

The World Federation of Rose Societies

Ruususeura – Rosensällskapet

Liittyessäsi jäseneksi maksa jäsenmaksu 25€ tilille Aktia IBAN FI46 4055 3120 0331 47. Lähetä kuitti sähköpostin liitteenä sekä yhteystietosi molemmille jäsenrekisterin pitäjille. Tietosuojaseloste on luettavissa Suomen Ruususeuran kotisivulla www.ruususeura.fi

Vid anmälan om att bli medlem betala 25€ på konto Aktia IBAN FI46 4055 3120 0331 47. Sänd kvitto som bilaga med e-post samt kontaktuppgifter till båda upprätthållarna av medlemsregistret.

Dataskyddsbeskrivningen finns i sin helhet på Finska Rosensällskapets hemsida och kan läsas där. www.ruususeura.fi

Jäsenrekisteri – Medlemsregistret

Liittyminen, osoitteenmuutos ja eroamisilmoitus – Anslutning, adressförändring och utträde:

Liisa Leppäkoski
jäsenasiat/medlemsärenden
Metsolankatu 32
33900 Tampere
liisa@leppakoski.org
Puh. 050 346 8800

Arja Heikkilä
jäsenrekisteri/medlemsregistret
Härmäläkatu 34 A 4
33900 Tampere
heikkila.arja@gmail.com
Puh. 572 8701 (vain tekstiviestit)

Puheenjohtaja – Ordförande

Eila Palojärvi
ei.hanne.pa@gmail.com

Taloudenhoitaja – Kassör

Taloudenhoitaja Heikki Sinisalo
Tili-Piikkiö Oy
Hadvalantie 9
21500 Piikkiö

Sihteeri – Sekreterare

Maarit Kaipainen
Saramäentie 46
20300 Turku
Puh. 050 565 8868
maarit.kaipainen@pp.inet.fi

Helsingin paikallisryhmä

Helsingfors lokalgrupp
Maila Klemettinen
Stenbackavägen 24
02550 Evitskog
Puh. 040 838 1497
mailakle@gmail.com

Oulun paikallisryhmä

Uleåborgs lokalgrupp
Matti Kulju
Ylispuuntie 13
90420 Oulu
Puh. 08 533 3799
(Oulujoen Taimisto)
m.kulju@kolumbus.fi

Pirkanmaan paikallisryhmä

Tuuli Lahdentausta
Solkikatu 6 A 16
33710 Tampere
Puh. 0440 995 532
tuuli.lahdentausta@gmail.com

Anne Nikander
Jussilankatu 1 C 17
33580 Tampere,
Puh. 050 593 6421
anne.nikander@pihlajarinne.fi

Turun seudun paikallisryhmä

Åbonejdens lokalgrupp
Maarit Kaipainen
Saramäentie 46
20300 Turku
Puh. 050 565 8868
maarit.kaipainen@pp.inet.fi

Kansikuvat / Omslagsbilder

Etukansi / Framsidan: Vuoden ruusu 'Aurora'. Årets ros 'Aurora' kuva/foto Inger Kullberg

Takakansi / Baksidan: Vuoden ruusu 'Aurora'. Årets ros 'Aurora' kuva/foto Inger Kullberg

ILMESTYMISAIKATAULU – UTGIVNING

Lehti ilmestyy helmi-, touko-, syys- ja joulukuussa.
Rosenbladet utkommer i februari, maj, september och december.

AINEISTO – MATERIAL

Lehteen tarkoitettu aineisto pyydetään lähetämään **1.1., 1.4., 1.8. ja 1.10. mennessä päätoimittajalle**.

Tekstit word-tiedostoina (doc) sähköpostilla. Yli 20 megan tiedostot postitse muistitkulla. Kuvat mahdollisimman suurina (yli 1M) jpg-muodossa.

Texter som Word-dokument (doc) via e-post. Över 20 megabyte per post på en minnessticka. Bilder möjligast stora (över 1M) i jpg-form.

Sista inlämningsdag för material till tidningen är **1.1., 1.4., 1.8. och 1.10. Material skall skickas till chefredaktören**.

PÄÄTOIMITTAJA – CHEFREDAKTÖR

Ritva Laaksovirta
050 3621286
ruusunlehentoimitus@gmail.com

WWW-SIVUJEN TOIMITTAJA

Antero Lius
Lahnuksenmylly 12, 02970 Espoo
antero.lius@gmail.com
www.ruususeura.fi

NRI-TOIMITTAJA – REDAKTÖR

Inger Kullberg, Porkalavägen 1063
02480 Kyrkslätt
inger.kullberg@kolumbus.fi

TAITTO JA LAYOUT – OMBRYTNING

Savion Kirjapaino Oy

ILMOITUSHINNAT – ANNONSPRISER

(värillinen ja mustavalkoinen)

1/1 sivun ilmoitus	220 euroa
1/2 sivun ilmoitus	150 euroa
1/1 annons	220 euro
1/2 annons	150 euro

PAINO – TRYCK

Savion Kirjapaino Oy
Aleksis Kiven tie 19
04200 Kerava

Sisällysluettelo – Innehåll

- 4 Pääkirjoitus**
Ledare
Eila Palojärvi
- 6 Toimitajan pöydältä**
Från redaktörsbordet
Ritva Laaksovirta
- 8 Suomen vuoden ruusu 2020 'Aurora' Harisonii-ryhmä**
Finlands årets ros 2020 'Aurora' Harisonii-grupper
Inger Kullberg
- 10 Aurora Karamzin**
- 12 Pohjoismaiset vuoden ruusut 2020**
Årets rosor på Norden 2020
- 20 Kurtturuusu ja tarhakurtturuusut**
Vresrosen och rugosarosor
Eila Palojärvi
- 28 Ruusujen nimistä**
Om rosors namn
Håkan Kjellin
- 38 Ruusut ja minä**
Rosor och jag
Raili Leino
- 41 Pohjoismaiset ruusut koottuna verkossa**
Nordiska rosor utlagda på internet
- 42 Murusia maailmalta**
Glimtar från världen
Eila Palojärvi & Ritva Laaksovirta
- 44 Vuosikokouskutsu**
Kallelse till årsmöte
- 45 Avoimet puutarhat 2020 / Öppna trädgårdar 2020**
Pohjoismainen Ruusuviiikonloppu
Nordisk Rosenweekend
- 46 Paikallisryhmät / Lokalgrupperna**
Tietosuojaseloste / Dataskyddsbeskrivning

Ruussulla pitää olla yksiselitteinen ja yksilöllinen nimi, jos sitä myydään kaupallisesti. Rekisteröintiin liittyen näyte pitää kuvata sanallisesti ja ruusu myös prässätä kasvimuseon kokoelmaan, mikä voi tuntua oudolta. Henry Väre kirjoitti Ruusunlehdestä 2/2017 kasvien nimeämisestä kattavasti ja kannattaa lukea koko artikkeli, jos oma uusi ruusu on nimetön ja se on aikomus rekisteröidä. Pihassa voi tietysti kutsua kasveja haluamillaan nimillä. Kaupasta ei haluta saada "tiesmikäruusu" -lajiketta, jos on kauan harkinnut valintaan pihaansa sopivaksi ruusun nimen ja kirjallisuuskuvausten perusteella. Nimilapun pitää olla oikea koko tuotantoketjun.

Tiina Miettisen kirjoituksia nimihistoriasta lukies- sa soisi kotimaisiin uutuuksiin sidoksissa olevaa historiaa, mutta siihen tarvitaan lisääikaa sata vuotta ja muistiinpanojen tekoa jo nyt. Silloin nimi jää eloona, jos ruusu ei osoittaudu aikojen kuluessa hankalaksi kasvatettavaksi tai osoittaudu talven- ja taudinaraaksi.

Tuoksuva ruusu on ihastuttava, mutta toisaalta alergiselle kärsimys. Ryhmäruusuissa on tuoksuottomiakin. On hyvä olla vaihtoehtoja - pienikukkaisia, kerrottuja ja värejä. Pihalla on mielenkiintoisempaa, jos kaikki ruusut eivät ole 1,5–2,0 m korkeita samaan aikaan kukkivia vaaleampunaisia pensaita, joilla voi olla eri nimi, mutta ne eivät silti erottu toisistaan pikavilkaisulla kuin asiantuntijoille. Toki voi myös haluta yksivärisen puutarhan.

Väreillä ja muodoilla saa pihaan ja istutuksiin syytystä ja kontrastia. Värit erottuvat illalla ja aamulla eri lailla. Seinustalla värierot korostuvat. Uppoaako ruusu taustaansa vai erottuuko? Pakko korostaa, että valinnoissa kannattaa muistaa leviämishuhut, jotka alkuperäinen tavoite säilyy eikä pihasta muodostu "orjantappuratiheikkö" kuin prinssessa Ruususen sadussa. Ennakkoon voi varautua uhkiin. Juurten leviämistä voi rajoittaa erilaisilla kaupallisilla rajaauksilla ja kiveyksin, katekankailla tai lapivoimin. Ylisuuria pensaita voi harventaa tai poistaa kokonaan. Marjat voi kerätä hillokksi. Pohjoisemmassa valikoima kutistuu, mutta ruusuja voi yhdistää mataliin havukasveihin ja lisätä väriä esimerkiksi korkeilla perennoilla. Harkintaa vältti istutustiheys, koska nurmikon leikkaus piikkisten ruusunoksienvälistä ei ole järin mukavaa kesämekossa. Selkeämpi piha on hoitajalleen helpompi.

Ruusuja voi kasvattaa ruukuissa kuten kesäkukkia, jos talvisäilytystiloja ei ole. Ruukut sopivat hyvin runkoruusuille ja ruukun voi myös upottaa maan alle, jolloin talvisäilytykseen siirto on helppoa. Väriyhdistelmänä mieleeni ovat jäädneet Visbystä 'Minette' ja keskisiniset, korkeat ritarinkannukset. Kun niitä sinisiä ruusuja ei ole. Vaihtoehtoja valintaperusteiksi riittää.

Ruusunlehden päätoimittajana aloitti vuoden alusta Ritva Laaksovirta. Olen tehnyt lehteä päätoimittajana jo kymmenen vuotta. Mukava päästä lukemaan jatkossa Ruusunlehteä valmiina!

'Brenda Colvin' kuva/foto Eila Palojärvi

En ros som ska saluföras måste ha ett entydigt och individuellt namn. Inför registreringen skall rosen beskrivas utförligt, och ett pressat exemplar skall sändas till växtmuseets samlingar, vilket kan verka märkligt. Henry Väre beskrev utförligt i Rosenbladet 2/2017 namngivningen av växter. Det lönar sig att läsa hela artikeln om man önskar registrera sin namnlösa ros. Växterna i den egna trädgården kan man naturligtvis kalla vad man vill. Från plantbutiken vill man inte få "vilkensomhelst"-sort om man planerat köpa en ros till sin trädgård enligt det namn och den beskrivning som man sett i en tidning eller på nätet. Etiketten ska vara korrekt genom hela produktionskedjan.

När man läser Tiina Miettinens artiklar om namnhistoria skulle man önska historia i anslutning till inhemska nyheter, men för det här behövs en tilläggstid på hundra år och anteckningar redan nu. Då förblir namnet levande, om rosen inte visar sig vara svår att odla eller köld- och sjukdomskänslig.

Doftande rosor är ljuvliga, men en plåga för allergiker. Det finns även doftlösa rabattrosor. Det är bra att ha alternativ - småblommiga, dubbla och olika färger. Din trädgård blir intressantare om inte alla rosor är 1,5 till 2 m höga och blommar alla på samma gång med rosa blommor; har kanske olika namn men skiljer sig ändå inte från varandra vid första ögonkastet, utom för experter. Naturligtvis kan någon ändå vilja ha sin trädgård i en enda färg.

'Lady Salisbury' kuva/foto Eila Palojärvi

Med färger och former får man djup och kontrast i sina rabatter. Färgerna ser olika ut på morgonen och på kvällen. Mot en vägg framhävs färgskillnaderna. Försvinner rosen mot bakgrunden eller framhävs den? Det bör poängteras att man vid valet av rosor måste komma ihåg spridningsriskerna, så att den ursprungliga avsikten bibehålls, och det inte blir som i sagan om Prinsessan Törnrosa där rosorna bildade ett ogenomträngligt snår runt hela slottet. Man kan gardera sig mot hoten. Rötternas framfart kan begränsas med olika köpta produkter, till exempel en rotmatta, betongsten – eller med spade. Alltför stora buskar kan beskäras eller helt avlägsnas. Nyponen kan plockas och syltas. Längre norrut är rosutbudet mera begränsat, men man kan kombinera rosor med låga barrväxter och öka färgrikedomen exempelvis med höga perenner. Tänk på hur tätt du planterar; att i sommarkläder klippa gräsmattan under taggiga rosgrenar är inte alltför angenämt. En välgörande trädgård är lättare att sköta.

Man kan odla rosor i krukor och ha dem som sommarblommor om man saknar förvaringsutrymmen för vintern. Krukor passar även för uppstammade rosor. Man kan då också gräva ner krukorna i marken; det är ett enkelt sätt att flytta dem till vinterförvaring. En färgkombination som jag minns från Visby är 'Minette' tillsammans med mellanblå, höga riddarsporrar, som ett exempel. Det finns ju inte blå rosor, men många alternativ att välja mellan.

Rosenbladets nya chefredaktör är Ritva Laaksovirta, från och med årets början. Jag har gjort tidningen i tio år. Det ska bli trevligt att läsa Rosenbladet som en färdig tidning!

Huvitellut Ruusunlehden lukijat,

On ilo tulla tekemään täitä lehteä.

Sain päätoimittajan tehtävän Eila Palojärveltä, joka hoiti tehtävää kunniakkaasti vuosikymmenen.

Olen toiminut pitkään tiedottajana Helsingin kauppalorkeakoulussa ja Suomen Akatemiassa. Puutarhanhoitoa opin jo lapsesta metsäntutkijaisältä ja luonnontieteen opettaja -äidiltä. Oman puutarhan sain päälle kolmikymppisenä. Se sijaitsee Päijät-Hämeessä, kakkosvyöhylkeellä.

Ruusujen suhteen olen myöhäisheränyt. Olen pitänyt niitä hankalina! Pari vuotta sitten ystävättä pyysi mukaan Ruususeuran retkelle ja siitä se alkoi. Nyt mökillä kasvaa 15 kappaletta, mm. punalehtiruusu, 'Rose de Rescht', 'Louise Bugnet' ja 'Thérèse Bugnet', 'Lady of Schalott'... Hankittuja on toki enemmänkin mutta ne on jyrsynyt suihinsa ahne myyrä.

Lehden linja jatkuu entisellään. Suomen Ruususeura edistää ruusujen kasvattamista, ruusujen kokeilua ja käyttöä sekä perehdyttää ruusujen historiaan. Näihin seuran tehtäviin liittyvää aineistoa tulee lehden sivulle entiseen tapaan. Lukijoiden toiveet vaikuttavat sisälön ja painotuksiin.

Myöhemmin keväällä on luvassa Eila Palojärven haastattelu päätoimittajan taipaleelta.

Ruusuja tulee vastaan monelta taholta - viimeksi Kansallisoperassa Puccinin La Bohème -operaassa, jossa päähenkilö ompelijatar Mimi kirjailee "liljoja ja ruusuja". Hänen ruusunsa olivat tuoksuttomia. Tätä kirjoittaessa Ylen ykkösellä esitetään sarjaa, joka on tehty Umberto Econ kirjasta "Ruusun nimi". Ruusut esintyvät rakennustateessa: 1100-luvulla goottilaisiin katedraaleihin alettiin rakentaa ruusuikkunoita. Ruusujen ammattimainen viljely muodostaa elinkeinon, joka kukoistaa nykyisen puutarhatrendin aikana. Ja tietenkin kotipuutarhurit askaroivat istutuksen, leikkauksen, lannoituksen, tuholaistorjunnan parissa... ja iloitsevat jokaisesta puukeavasta kukasta.

Niinpä lienee sopivaa, että Ruususeuran lehdessä käsitellään näitä kukkien kuningattaria monipuolisesti kasvitieteen, tuotannon, kotipuutarhojen ja kulttuurihistorian näkökulmista.

Välistä kuningattaret käyttäytyvät sopimattomasti ja niin ruusutkin. Kurtturuusu on pesiytynyt liiankin hyvin monialle minne sitä on istutettu kestävänä ja pitkään kukkivana pensaana. Mutta kun ei sillä ole luontaista vihollista joka esimerkiksi söisi sitä, tilanne

on herättänyt Euroopan Unionin ja Suomen lainsäätyjän vaatimaan sen hävittämistä kesäkuuhun 2022 mennessä. Tässä numerossa Eila Palojärvi vastaa kurtturuusun tunnistamista ja hävittämistä koskeviin käytännön kysymyksiin ja samalla muistuttaa, että tarha-kurtturuusut eivät kuulu haitallisiin vieraaslajeihin vaan ovat edelleen käyttökelpoisia istutuksissa.

Ruusujen kulttuurihistoriaa valotetaan Håkan Kjellinin artikkelilla ruusujen nimistä. Hän mainitsee kaipaavansa vaihtelua ruusujen nimiin, joissa vilaltaa usein "Madame" tai "Mademoiselle". Eräs koiranleuka huomautti, että jalostaja on nimennyt ensimmäisen ruusun vaimon, toisen rakastajattaren ja kolmannen tyttärensä kaimaksi. Näinköhän? Ruusujen nimien lähteet ovat vaihdelleen vuosien mittaan – runoilijoita, sukulaisia ja kuuluisuuksia, romaanihenkilöitä, pakkaniitä ja nykyään jopa urheilutermejä. Nykyään Kjellinin toivomus lienee toteutumassa, sillä uudet nimet ovat hyvin mielikuvituksellisia.

Vuoden alkuun kuuluu Vuoden ruusun julkistaminen. Esittelystä ovat Suomen ja muiden pohjoismaiden Vuoden ruusut 2020.

Erityisen ajankohtainen asia on Suomen Ruususeuran vuosikokous, joka pidetään Turussa. Kokouskutsu on tässä lehdessä. Lisäksi lehden sivulta löytyvät Vuoden ruusut 2020 Suomessa ja muissa pohjoismaissa.

Kotioveni vieressä Itä-Helsingissä kasvava ruusupensas (*Rosa sp.*) avalee silmujaan, vaikka eletään tammikuun loppua. Tästä tulee mielenkiintoinen ruusuvuosi.

Bästa läsare,

Det är mig ett stort näje att börja göra den här tidningen

Jag fick överta som chefredaktör efter Eila Palojärvi som har skött uppgiften med den äran i tio år. I mitt yrkesliv har jag länge arbetat som informatör vid Helsingfors Handelshögskola och vid Finlands Akademi. Trädgårdsskötsel lärde jag mig redan som barn av mina föräldrar, pappa var skogsforskare och mamma lärare i naturvetenskap. Först när jag var över trettio år fick jag en egen trädgård. Den ligger i Pääjanne-Tavastland, i växtzon 2.

Vad gäller rosor har jag vaknat sent. Jag har ansett dem vara krångliga! För ett par år sedan bad en väninna mig komma med på en utflykt med Rosensällskapet och då fick jag gnistan. Nu har jag femton rosor på sommarstugan, bl.a. daggros, 'Rose de Rescht', 'Louise Bugnet', 'Thérèse Bugnet', 'Lady of Schalott'... Jag har visserligen köpt fler än så, men glupska sorkar har knaprat dem i sig.

Tidningens linje fortsätter i samma spår. Finska Rosensällskapets uppgift är att uppmuntra folk att prova på, använda och odla rosor samt att informera om rosornas historia. Precis som förr kommer tidningen att innehålla artiklar som berör de här ämnena. Läsarnas önskemål inverkar också på innehållet och prioriteringarna.

Kuva/foto Ritva Laaksojärvi

Vid dörren till mitt hem i östra Helsingfors finns en rosenbuske (*Rosa* sp.) som nu har svällande knoppar, redan i slutet av januari. Det ser ut att bli ett intressant rosår i år.

Senare i vår utlovas en intervju med Eila Palojärvi om hennes tid som chefredaktör.

Vi träffar på rosor var vi än vänder oss – senast på Nationaloperan i Puccinis opera *La Bohème*, där huvudpersonen, sömmerskan Mimi, broderar "liljor och rosor". Hennes rosor doftade inte. I skrivande stund visas i Yle TV1 en tredelad serie som bygger på Umberto Ecos roman "Rosens namn". Rosor finns också i byggnadskonsten, redan på 1100-talet konstruerades rosettfönster i gotiska katedraler. Professionell odling av rosor är en synnerligen blomstrande näringsgren eftersom det nu är trendigt med trädgård. Och förstås kämpar alla amatördlare på med att plantera, beskära, gödsla och bekämpa ohyra – och gläder sig åt varje blomma som slår ut.

Följaktligen torde det helt vara på sin plats att den här drottningen bland blommor behandlas mångsidigt i Rosenbladets spalter. Både botanik, produktion och kulturhistoria tas upp, likaså rosan i hemträdgården.

Emellanåt beter sig drottningar opassande, så gör också rosor. Vresrosen har fått ett alltför stadigt fotfäste på många ställen där den har planterats för att den är en buske som är härdig och blommar länge. Eftersom den inte har naturliga fiender, det finns t.ex. inga djur, ingen ohyra, som är förtjusta i den, har lagstiftarna i EU och i Finland vaknat och kräver att den skall utrotas före första juni 2022. I det här numret svarar Eila Palojärvi på praktiska frågor om hur man identifierar och utrotar vresrosen, samtidigt som hon påpekar att rugosarosorna inte är invasiva och att dessa allt fortfarande är fullt gångbara i olika planteringar.

Speciellt äldre rosor har kvinnliga namn, och i de namnen förekommer ofta "Madame" eller "Mademoiselle". Håkan Kjellin har satt sig in i behovet av att ge namn och bakgrunden till namnen i sin artikel "Om rosors namn". Grunderna för namngivningen har varierat under årens lopp och nuförtiden är det fritt fram för kreativ fantasi. En spjuver antog att föräldaren dedikerat sin första ros till sin fru, sin andra till sin älskarinna och sin tredje till sin dotter. Kan det vara så? Men som det kommer fram i nämnda artikel har det funnits ett stort antal inspirationskällor – poeter, släktingar och framstående personer, fiktiva personer ur böcker, platser och numera till och med idrottstermer.

Synnerligen aktuellt är nu Finska Rosensällskapets årsmöte som hålls i Åbo. Kallelsen finns i här i tidningen. Vi presenterar också Årets ros 2020 i Finland och i de övriga nordiska länderna.

'Aurora' Harisonii-ryhmä – Suomen vuoden ruusu 2020

Teksti ja kuvat Inger Kullberg, käänös Ritva Laaksovirta

Suomen Ruususeura on valinnut Vuoden ruusuksi 2020 'Auroran'. 'Aurora' on löytöruusu, jonka Helsingin kaupunginpuutarhuri Bengt Schalin luultavasti isitti 1950-luvulla. Varsinaista nimeä ei tunneta. Ruusu on nimetty Aurora Karamzinin mukaan. Sitä on löydetty Helsingistä kahdesta paikasta.

'Aurora' kasvaa 1,5–2 metrin korkuiseksi. Vanhat oksat ovat harmahtavia. Niissä on tanakoita harmaita piikkejä. Uudet versot ovat punaruskeita ja niissä on

tiheitä punaruskeita piikkejä. Lehdet ovat pieniä, väriilään tummanvihreäästi sinivihreää.

'Aurora' kukkii juhannuksesta eteenpäin. Kukat ovat kooltaan 6–7 cm, tiheästi kerrottuja, kirkkaankeltaisia ja tuoksuvat miedosti. Sekä kukkapohjat että kukkavarsi ovat piikkisiä, verholehdet karvaisia. Mustia, piikkisiä ruusunmarjoja muodostuu runsaasti. 'Aurora' kasvattaa jonkin verran juurivesoja.

'Aurora' Harisonii-gruppen – Finlands årets ros 2020

Text och bilder Inger Kullberg

Finska Rosensällskapet har valt 'Aurora' till Årets ros 2020. 'Aurora' är en fyndros som antagligen har planterats av Helsingfors stadsträdgårdsmästare Bengt Schalin på 1950-talet. Det rätta namnet vet man inte. Rosen är uppkallad efter Aurora Karamzin. Den har upphittats på två ställen i Helsingfors. Rosen blir 1,5–2 m hög. Gamla grenar är gråa med grova, grå taggar och nya skott är rödbruna med rödbruna

tätsittande taggar. Bladen är små, mörkt gröna till blåaktigt gröna.

Blomningen infaller från midsommartid framåt. Blommorna är 6–7 cm stora, tätt fylda, klargula med mild doft. Både blombottnen och blomskaftet är taggiga, foderbladen flikiga och håriga. Nypon bildas rikligt, de är svarta och taggiga. Rotskott bildas i någon mån.

Aurora Karamzin

Vuoden ruusulle nimensä antanut Aurora Karamzin (1808-1902) eli tapahtumarikkaan ja pitkän elämän. Hänen isänsä oli maaherra Carl Johan Stjernvall ja äitinsä Eva Gustava von Willebrand. Kahdeksanvuotiaana Aurora lähetettiin tätinsä Minetten luo Pietariin oppimaan nuorelle ylhäisönaiselle kuuluvia taitoja kuten ranskan kielten. Vuonna 1835 hänenestä tuli yksi keisarinnan hovineideistä.

Suomalaisesta aatelisneidosta kehkeytti loistava seurapiirikaunotar Pietarin hovissa ja Suomen suuri ruhtinaskunnassa mutta lisäksi hän matkusteli laajasti Euroopassa ja Venäjällä, harjoitti merkittävää hyväntekeväisyyttä ja tuki kulttuuria ja koulutusta.

Ensirakaus ja kihlattu eversti Aleksander Muhanov menehtyi traagisesti ennen häitä. Tsaarin aloitteesta Aurora meni naimisiin 28-vuotiaana upporikkaan hovijahimestarin Paul Demidovin kanssa. Toiveena oli, että avioliitto rauhoittaisi raisua elämää viettävän Demidovin. Aviomies kuoli vajaan neljän vuoden kuluttua. Aurora solmi uuden avioliiton eversti Andrei Karamzinin kanssa. Tämä kaatui Krimin sodassa kahdeksan vuoden onnellisen avioliiton jälkeen.

Tämän jälkeen Aurora paneutui yhä laajemmin hyväntekeväisyteen, huolehti 1860-luvun nälkävuosina puitteenalaista ja perusti Diakonissalaitoksen.

Puutarhoista huolehtiminen oli Auroralle tärkeää ja siihen hänellä oli tilaisuus Hakasalmen huvilassa ja Träskändan kartanossa, jotka hän osti isäpuoleltaan maaherra, salaneuvos Carl Johan Walleenilta.

Aurora Karamzin, som har gett sitt namn åt årets ros 2020, levde ett långt och händelserikt liv. Hennes föräldrar var landshövdingen Carl Johan Stjernvall, och Elsa Gustava von Willebrand. När Aurora var åtta år gammal sändes hon till sin moster i S:t Petersburg för att lära sig sådant som en ung adelsfröken bör kunna, t.ex. franska. 1835 blev hon en av kejsarinnans hovdamer.

Den finländska unga adelsflickan utvecklades till en strålande societetskönhet vid hovet och i storfurstdömet Finland, men dessutom gjorde hon långa resor i Europa och i Ryssland, utövade välgörenhet i stor skala och understödde utbildning och kultur.

Hennes första kärlek och trolovade, överste Alexander Muchanov, omkom tragiskt strax innan bröllopet. På tsarens initiativ ingick den då 28-åriga Aurora äktenskap med den stormrika hovjägmästaren Paul Demidov. Tsaren hoppades att giftermålet skulle lugna ner rikemannens otyglade leverne. Demidov avled dock efter fyra års äktenskap. Aurora gifte sig efter en tid med överste Andrej Karamzin. Han stupade i Krimkriget efter att de fått åtta lyckliga år som äktamakar.

Efter detta ägnade sig Aurora allt mer åt välgörenhet, ägnade stor omsorg åt nödlidande under hungeråren på 1860-talet och grundade Helsingfors diakonissanstalt.

Trädgårdsskötsel var en viktig del i Auroras liv, och det hade hon möjlighet till i Villa Hagasund i Helsingfors och på Träskända gård, båda köpte hon av sin storförälder Carl Johan Walleen.

Lähde/källa:

<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4614>
https://fi.wikipedia.org/wiki/Aurora_Karamzin

Lähde: finna.fi/Svenska Litteratursällskapet. Aurora Karamzin (1808–1902), kopio A. J. Perignonin muotokuvasta vuodelta 1853, maalaus Hahl Bruno / orig. A. J. Perignon, 1931.

Källa: finna.fi/Svenska Litteratursällskapet. Aurora Karamzin (1808–1902). Kopia av A. J. Perignons porträtt från 1853. Kopian gjord av Bruno Hahl 1931.

'Skeda' kuva/foto Lars-Åke Gustavsson

Ruotsin vuoden ruusu 2020 – 'Skeda'

Teksti Christer Jonsson, kuva Henny Johansson
Käännös Ritva Laaksovirta

'Skeda' lasketaan vanhan ajan ruusuihin. Se on kerran kukkiva. Kukkien väri on tumman violetti, samettinen. Väri muuttuu kukinnan vanhetessa ja vaihtelee myös sään mukaan, tummenee ja syvenee kun ilma on viileä. Kukat ovat halkaisijaltaan noin 6 cm, tiheän kerrannaiset ja matalan maljanmuotoiset tai laakeat. 'Skeda' tekee useita kukkia jokaiseen versooon. Lehdet ovat tyylikkääät; lehdynköiden kärjet ovat hiukan pitkäomaiset. Hienon muotoiset kukkapohjat ovat kaljut ja siistit. Ranskanruusuihin verrattuna 'Skedalla' on pienemmät piikit, erityisesti kukkaversoissa.

'Skeda' kukkii runsaasti keskikesästä heinäkuulle, hiukan myöhemmin kylmennillä vyöhykkeillä. Se selviytyy ravinnepitoisuudeltaan monenlaisessa maassa, mutta hyvässä maassa Etelä-Ruotsissa soveltuu tuettuna matalahokksi köynnösruusuksi. Se tekee juuriversoja ja muodostaa vähitellen 1,2–1,5 metrin korkuisia pensaita. 'Skeda' menestyy Ruotsissa vyöhykkeille 3–4 saakka.

Årets ros från Sverige 2020 – 'Skeda'

Text Christer Jonsson, foto Henny Johansson

'Skeda' räknas till de gammaldags buskrosorna. Den är engångsblommande och blommar med vackra mörkt violetta sammetslikna blommor. Blomfärgen förändras under tiden blomman utvecklas. Färgen varierar också med väderleken. Den blir mörkare och djupare i svalare väder. Blommorna är cirka 6 cm i diameter, tätt fyllda och grunt skålformade till flata. Den blommar med flera blommor på varje skott. Bladverket är elegant med något utdragna spetsar i småbladen. Den har kala och näätta fint formade blombottnar och jämfört med gallicarosorna, mindre taggar, särskilt blomskotten. Den blommar rikligt från midsommar och in i juli. Något senare i kallare zoner. Den klarar jordar med varierande näring men i bra jord i södra Sverige kan den användas som en lägre klätterros om den får stöd. Den sprider sig på egna rötter och bildar så småningom 1,2–1,5 m höga buskar. Den är härdig till zon 3–4.

Sveriges Lantbruksuniversitetin (maatalousyliopiston) verkkosivuilla on enemmän tietoa 'Skedasta'. Se saatiin yliopistoon POM-hankkeen (Programmet för odlad mångfald) keräyksestä. Kotisivuilla vanhin löytäpaikka kuvataan näin: 'Skeda' istutettiin todennäköisesti 1900-luvun alussa Årtesmalan talon pihaan. Talo sijaitsee Hornin pitäjässä Itä-Götanmaalla. Pojanpoika pelasti sieltä juurivesan kotiinsa Skedaan. Hän on sen jälkeen jakanut ruusua eri puolille niin että se on levinnyt Ruotsin eri seuduille.

'Skedaa' on löydetty useasta paikasta, kuten Länsi-Virestadista Trelleborgin kunnassa, Skedasta Linköpingin kunnasta, Nyhemistä Högsbyn kunnasta, Getteröstä ja Tvaåkerista Varbergin kunnasta sekä Särestö Kungsbackan kunnasta, noudettuna Grefsnästä Alingsåsin kunnasta.

POM-hankkeen kotisivulta löytyy lisää kiinnostavaa tietoa. Juhannuksen 2013 aikoihin pidettiin Sangerhausenissa 13. kansainvälinen International Heritage Rose -konferenssi. Hella Brumme ja Eilike Vemmer pitivät luennon "Identification of Historic Roses according to Ancient Rose Depictions" (historiallisten ruusujen tunnistaminen vanhojen kuvausten avulla). He antoivat muun muassa yhteenvedon saatavana olevasta vanhemmasta kirjallisuudesta ja kuvauksia tummanvioletista ruususta 'Le Rosier Evêque', englanniksi 'The Bishop' (ruotsiksi "Biskopsrosen" eli piispanruusu). Piispojen väri oli tummanvuoletti, sävyjohon on kiinnitetty runsaasti huomiota 1700- ja 1800-luvuilla. Esitelmänpitäjien lopputulema oli, että 'Le Rosier Evêque', joka todennäköisesti oli kotoisin Hollannista, ei ollut ainoa tuon ajan tummanvioletti ruusu. Oli useita lähisukua olevia lajikkeita, joita voi pitää omana erityisenä ryhmänä, "piispanruusut", jonka-lajikkeissa on monia samankaltaisuuksia mutta myös selviä eroja. Monien piispanruusujen alkuperä on tuntematon. 1700-luvun lopulla ja varhain 1800-luvulla nimettiin ja kuvattiin useita piispanruusuja.

Ranskalainen kukkamaalari Redouté esitti 'Rosier Evêque'in' jota hän jopa kutsui *Rosa gallicaksi* (*Purpuro-violacea magna*). 'Skeda' on huomattavan samannäköinen kuin tämä ruusu mutta eroaa siinä, että maalauskuksen kukkapohja on pyöreä ja nystykarvojen peittämä.

På Sveriges Lantbruksuniversitets hemsida går det att läsa mer om 'Skeda' som är en av rosorna i rosuppropet inom POM (Programmet för odlad mångfald). På hemsidan finns den äldsta fyndplatsen beskriven: 'Skeda' planterades sannolikt i början av 1900-talet framför mangårdsbyggnaden till gården Årtesmåla i Horns socken, Östergötland. Därifrån räddade en sonson rotskott till sitt hem i Skeda. Han har sedan delat med sig av den så att den spridits till andra orter i landet.

Men rosen har hittats på fler platser, som Västra Virestad i Trelleborgs kommun, Skeda i Linköpings kommun, Nyhem i Högsby kommun, Getterön och Tvaåker i Varbergs kommun samt Särö i Kungsbacka kommun, hämtad från Grefsnäs i Alingsås kommun.

På POM:s hemsida finns även följande intressanta information. Vid midsommartid 2013 hölls i Sangerhausen 13th International Heritage Rose Conference. Hella Brumme och Eilike Vemmer föreläste under rubriken Identification of Historic Roses according to ancient Rose Depictions. De gav bland annat en sammanfattning av tillgänglig äldre litteratur och avbildningar av den mörkvioletta 'Le Rosier Evêque', på engelska 'The Bishop' (eller översatt till svenska: "Biskopsrosen"). Biskoparnas färg var mörkviolett, en nyans som i rosornas värld uppmärksammas mycket på 17- och 1800-talen. Föreläsarnas slutsats är att 'Le Rosier Evêque', som sannolikt har Holland som ursprungsland, inte var den enda mörkvioletta rosen vid denna tid. Det fanns flera närsbeslättade sorter som kan betraktas som en särskild grupp, "biskopsrosor", där de enskilda sorterna uppvisar många likheter men också tydliga skillnader. Flera av dessa biskopsrosor har okänt ursprung. Under sent 1700-tal och tidigt 1800-tal nämns och avbildas fler biskopsrosor.

Den franske blomstermålaren Redouté avbildade en 'Rosier Evêque', av honom även benämnd *Rosa Gallica* (*Purpuro-violacea magna*). 'Skeda' uppvisar stora likheter med denna ros men skiljer sig från den då rosens blombotten på målningen är rund och täckt med glandler.

Lisätietoa:

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/programmet-for-odlad-mangfald-pom/gront-kulturarv/gront-kulturarv-sortiment/gront-kulturarv-rosor/skeda/>

För mer information:

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/programmet-for-odlad-mangfald-pom/gront-kulturarv/gront-kulturarv-sortiment/gront-kulturarv-rosor/skeda/>

Norjan vuoden ruusu 2020
'Officinalis' (apteekkarinruusu)
– ranskanruusu, jossa on historian
siipien havinaa

Teksti ja kuva Toril Linnerud
Suomennos ruotsin kielestä Ritva Laaksovirta

Årets ros i Norge 2020
'Officinalis'
– en gallicaros med historiska vingslag

Text och foto Toril Linnerud

Ei liene monia ruusuja, jotka ovat yhtä sidoksissa historiaan kuin ranskanruusut. Niitä on viljelty ja jalostettu Ranskassa satoja vuosia ja niitä on oletettavasti kasvatettu jo antiikin ja Rooman aikaan. Pisimälle on pystytty jäljittämään *Rosa gallica 'Officinalis'* eli apteekkarinruusu – tiellä varmuudella aina noin 1200-luvulle asti. Historioitsijoiden mukaan se tuli Eurooppaan ristiretkien mukana Kaukasukselta, Persiasta ja Turkista. Ensimmäiset kirjalliset maininnat koskevat 'Officinalista'. Monet pitivät 'Officinalista' ensimmäisenä viljelytynä ruusuna, mitä tosin on mahdoton osoittaa. Sitä on kuvattu monissa keskiaikaisissa kirjoituksissa ja maalauskississa ja se tuli kuuluisaksi Ruusujen sodassa Lancasterin suvun punaisena ruusuna.

'Officinaliksen' kukat ovat suuria ja puolikerrottuja. Kukkien väri vaihtelee syväni ruusunpunaisesta karmininpunaiseen ja niissä on näyttävä keltaiset heteet. Tuoksu on voimakas ja ihana ja säilyy kuivatuissakin terälehdissä. Pensas kasvaa tiheäksi ja leveäksi. Norjassa 'Officinalis' kukkii kuukauden verran juhannuksen jälkeen. Siihen tulee paljon pyöreitä oransseja kiulukkoi- ekstraplussa syyspuutarhassa. 'Officinalis' on kuitenkin altis härmälle, mutta yleensä vasta kun kukinta on ohi. Pensas sietää varjoa hyvin, vaikka kukinta ei ole yhtä runsas kuin auringossa. Se selviää melko hyvin köyhemmässäkin maassa ja on kestävä Norjassa vyöhykkeelle H6 asti, mikä vastaa Ruotsin vyöhykettä 5 – 6. Sitä voi käyttää yksittäispensaana ja pensasaitana ja leikata vuosittain. Leikkaus vain pitää muistaa tehdä kukinnan *jälkeen*!

'Officinaliksen' historia on jo itsessään riittävä valintaperuste vuoden ruusuksi. Kun sillä lisäksi on muitakin hienoja, ilahduttavia ominaisuuksia, ei Norjan Ruususeuran jäsenten ollut vaikea äänestää sitä selvällä enemmistöllä Vuoden ruusuksi 2020.

Det finns väl inte några rosor som är så nära förbundna med historien som gallicarosorna. De har varit i kultur och förädlats i många hundra år i Frankrike, och man har faktiskt lyckats spåra dem ända tillbaka till antiken och romartiden. *Rosa gallica 'Officinalis'*, eller apotekarrosen som den också kallas är den gallicaros man har kunnat spåra längst tillbaka i tiden – ända till cirka 1200-talet med en viss säkerhet. Historikerna menar att den kom till Europa med korstågen från Kaukasus, Persien och Turkiet. De första nedteckningarna man har hittat är faktiskt om 'Officinalis'. En ros som vi kan glädjas åt i våra trädgårdar än i dag. Den anses av många vara den första rosen i kultur – även om det är omöjligt att bevisa. Den har beskrivits i många skrifter och finns även på målningar från medeltiden. Den blev berömd genom Rosornas krig som ätten Lancasters röda ros.

'Officinalis' har stora, halvfyllda djupt rosa till karminröda blommor med synliga gula ståndare. Doften är stark och härlig, och den har kvar sin doft även när kronbladen har torkat. Busken växer tätt och brett, och blommar här i Norge från omkring midsommar och en månad framåt. Den får mängder av runda orange nypon – ett extra plus i hösträdgården. 'Officinalis' kan dessvärre angripas av mjöldagg, men för det mestta först efter att busken blommat över. Busken tål skugga bra, även om den då inte får lika rikligt blomflor som när den står soligt. Den klarar sig ganska bra i magrare jord, och härdigheten är faktiskt ända upp till zon H6 (i Sverige zon 5-6)! Den kan användas både som fristående och som häck och kan klippas varje år. Kom då bara ihåg att klippa tillbaka den *etter* att den blommat!

'Officinalis' historia är i sig själv nog för att den ska utses till årets ros. När den dessutom har så många fina egenskaper som vi kan glädjas åt, så var det inte svårt för medlemmarna i Norska Rosföreningen att rösta fram den som en klar vinnare i tävlingen 'Årets ros 2020'.

Tanskan vuoden ruusut 2020

*Teksti ja kuvat, ellei toisin mainita, Priscilla Heltoft
Käännös ruotsista suomeksi Ritva Laaksovirta*

Tänä vuonna "vuoden ruusujen" teema on *ruukkuruusut*. Teema valittiin jäsenten toivomuksesta vuosikokousessa 2018 ja ruusut valittiin äänestyksellä vuosikokousessa 2019. Teeman ajatuksena on keskittää vuoden aikana huomiota ruusujen kasvattamiseen ruukkuissa, niin että kaikki saisimme lisätietoa ja inspiraatiota. Ruukkuruusuista tullaan kertomaan ja kirjoittamaan monin tavoin. Voittaneiden lisäksi nimettiin historiallista ruusuista *Rosa polyantha 'Little White Pet'* ja *Rosa polyantha 'Perle d'Or'*, sekä uusista ruusuista 'Nordina' (Poulsen 2000) ja 'Anne Boleyn' (Austin 1999).

'Martin Luther Rose', vuoden moderni ruusu

'Martin Luther Rose' on uusi ruusu, jonka Tantau jalostti 2017 reformaation 500-vuotisjuhlan kunniaksi. Se on voittanut useita palkintoja, esimerkiksi Kultaisen Ruusun Haagissa 2016 ja ADR-kunniamerkin (Allgemeine Deutsche Rosen Neuheitenprüfung). ADR-kunniamerkin saadakseen ruusuja viljellään yhdessätoista paikassa kolme vuotta ja niitä arvioidaan kestävyyden, kukkien määärän, terveyden ja tuoksun perusteella.

'Martin Luther Rose' on pieni ruusu (50 – 80 cm), jolla on avoin kasvutapa ja tummanvihreät kiiltävät lehdet. Vaaleat kukat ovat kukinnan alussa hennon aprikoosinvärisiä ja muuttuvat melkein valkeiksi ja loistavat hienosti tummaa lehvästöä vasten. Ruusu pysyy siistinä, koska karistaa kuolleet terälehdet ja on melko vastustuskykyinen sekä härmää että mustalaikkua vastaan. Soveltuu siksi erityisen hyvin ruukkuihin. Tuoksu on hento. Ruusu kukkii tauotta koko kesän.

Danmarks årets rosor 2020

Text och foto om inte annat anges Priscilla Heltoft

Temat för årets rosor 2020 är *Rosor i kruka*. Temat är valt utifrån önskemål från medlemmar på årsmötet 2018 och rosorna röstades fram vid årsmötet 2019. Tanken med temat är att under året ge särskild fokus på odling av rosor i kruka, så att vi alla kan få mer kunskap och inspiration. Det kommer att berättas om, och skrivas om, rosor i kruka på många sätt under året. Utöver de vinnande rosorna var *Rosa polyantha 'Little White Pet'* och *Rosa polyantha 'Perle d'Or'* nominerade som historiska rosor samt 'Nordina' (Poulsen 2000) och 'Anne Boleyn' (Austin 1999) som moderna rosor.

'Martin Luther Rose', årets moderna ros

'Martin Luther Rose' är en ny ros förladad av Tantau 2017 för att fira Reformationens 500-årsjubileum. Den har vunnit flera priser, bl.a. den Gyllene Rosen i Haag 2016 och ADR-utmärkelsen 2013. ADR står för Allgemeine Deutsche Rosen Neuheitenprüfung. De rosor som får ADR-utmärkelsen har odlats på elva platser i tre år och bedömts utifrån hårdighet, blomrikedom, friskhet och doft.

Det är en liten ros (50-80 cm) med öppen växt och mörkrött blankt bladverk. De ljusa blommorna, som är svagt aprikosfärgade i början av blomningen, blir nästan rent vita och lyser fint mot det mörka bladverket. Den är självrensande, en egenskap som tillsammans med att den är tämligen resistent mot både mjöldagg och svartfläcksjuka, gör att den är särskilt lämplig att odla i kruka. Den har svag doft, men blommor oavbrutet hela sommaren.

Rosa portlandica 'Comte de Chambord', vuoden historiallinen ruusu

Tämä on parhaita ja rakastetuimpia ruusujamme. Se on melko matalakasvuinen (60-80) portlandruusujen tapaan, kasvutapa on leveä ja avoin, ja se remontoi ahdkerasti koko kesäkauden. Väri on voimakkaan vaaleanpunainen ja keskeltä tumma. Voi miten se tuoksuu!

'Comte de Chambord'in jalostivat Ranskassa Roberg ja Moreau 1860 ja nimesivät sen kreivi Chambordin mukaan. Torben Thimin mukaan kreivi oli vasta yksivuotias saadessaan linnan ja tittelin. Chambord on Loiren laakson suurin renessanssityylinen linna. Se vetää puoleensa jatkuvasti matkailijoita. Linnassa on mm. suuri muotopuutarha – ja 'Comte de Chambord' varmaankin löytyy sieltä?

Rosa portlandica 'Comte de Chambord', årets historiska ros

Denna ros är en av våra bästa och mest älskade rosor. Som andra portlandrosor är den relativt låg i växten (60-80 cm), har ett brett öppet växtsätt och remonterar flitigt genom hela säsongen. Färgen är starkt ljusröd och mörkt rosa i mitten. Och så den doftar!

Den togs fram i Frankrike av Robert och Moreau 1860 och uppkallades efter greven af Chambord. Enligt Torben Thim var greven bara ett år gammal då han fick slottet och titeln. Chambord är det största av slotten i Loiredalen, byggt i renässansstil. Det är fortfarande en stor turistmagnet. Slottet har bl.a. en stor formell trädgård – och rosen 'Comte de Chambord' måste väl finnas där?

'Katrín Viðar'

Islannin vuoden ruusut 2020

Teksti ja kuvat Vilhjálmur Lúðvíksson
Suomenenos ruotsin kielestä Ritva Laaksovirta

Puutarhaseuran Ruusuklubin jäsenet valitsivat vuoden ruusut kokouksessaan 14. marraskuuta 2019. Jäseniltä oli tullut ehdotuksia ruusuista, jotka olivat herättäneet myönteistä huomiota aurinkoisen ja hienon kesän aikana, erityisesti Islannin lounais- ja eteläosassa. Kaikki jäsenten ehdotukset otettiin huomioon – ehdolla oli yhteenä kaksi islantilaista ja 21 kansainvälistä ruusua.

Islantilaisista ruusuista sai eniten ääniä spinosissimalajike 'Katrín Viðar'. Se on yksi ensimmäisistä Islannissa luoduista ja virallisen lajikenimen saaneista ruusuista. Se on nimetty pianosoiton opettaja, musiikkipioneri Katrín Viðarin mukaan, joka miehensä kanssa lahjoitti ison islantilaisten kasvien kokoelman ja täten myötävaikuttí Reykjavíkin kasvitieteellisen puutarhan perustamiseen 1961. Ruusu kasvoi kasvitieteellisessä puutarhassa 1972 siemenestä, joka tuli puutarhaan Dresdenistä Saksasta. Alkuperä lienee kuitenkin Siperiassa, siellä kasvavassa lajissa *Rosa spinosissima* var. *altaica*, jonka jokin toinen ruusu oli pölyttänyt.

'Katrín Viðarilla' on punaiset nuput, hennon roosanväriset raidan avoimessa kukassa jonka terälehdet muutoin ovat valkeat. 'Katrín Viðar' on tunnettu runsaasta kukinnastaan aurinkoisina kesinä. Se kukkii Islannissa kokonaisen kuukauden. Sitä kasvatetaan myös Pohjolan ulkopuolella.

Årets rosor från Island 2020

Text Vilhjálmur Lúðvíksson, översättning Henny Johansson

Medlemmarna i Trädgårdssällskapets Rosklubb utsåg årets rosor på ett möte den 14 november 2019. Förslag på rosor kom från medlemmarna utifrån rosor som utmärkt sig särskilt under den föregående soliga och fina sommaren, särskilt i sydvästra och södra delen av Island. Alla medlemmars förslag beaktades - sammanlagt sex isländska och tjugo internationella rosor var på förslag.

Bland de isländska rosorna fick spinosissimasorten 'Katrín Viðar' flest röster. Denna ros är en av de första rosor som skapats i Island och som fått ett formellt sortnamn. Rosen fick sitt namn efter pianolärarinnan och musikpionären Katrín Viðar, som tillsammans med sin man skänkte en stor samling isländska planter, och därmed bidrog till bildandet av Reykjavíks botaniska trädgård 1961. Rosen växte i botaniska trädgården 1972, från frö som kom från den Botaniska trädgården i Dresden i Tyskland, men antagligen med ursprung från Sibirien, från arten *Rosa spinosissima* var. *altaica*, som pollinerats av en annan ros. 'Katrín Viðar' har rödfärgade knoppar, med svagt rosafärgade strimmar på den öppna blomman med annars vita kronblad. 'Katrín Viðar' är känd för sin rika blomning under soliga somrar. Den blommar en hel månad i Island. Den odlas också utanför Norden.

'Marie-Victorin'

Vuoden tuontiruusuksi valittiin kanadalainen 'Marie-Victorin' Explorer-sarjasta, jonka tri Felicitas Svedja työtovereineen on jalostanut Central Experimental Farm -maatalousoppilaitoksessa Ottawassa, Kanadassa. Se polveutuu irlantilaisesta floribundaruususta 'Arthur Bellistä' (Samuel Darragh McGredy IV, Irlanti 1959) ja Kordesii-hybridiruususta L83, jonka tri Svedja itse jalosti 1983 ja käytti pölyttääjänä moniin ruusuihinse myöhempinä vuosina, saadakseen aikaan vaihtelua kukkiin ja kasvutapaan työssään Explorer-sarjan ruusujen parissa. Samaa ruusua käytti Ulrika Carlson-Nilsson Ruotsissa pölyttääjänä Balsgård-ruusuihin, jotka ovat osa pohjoismaista ruusukokoelmaa.

'Marie-Victorin' kasvaa melko korkeaksi, aina 1,5–2,0 m. Sitä voi käyttää köynnösruusuna ja se selviää myös hyvin ruukussa. Se on osoittautunut kestäväksi Islannissa ja on sen vuoksi siellä suosittu. Se alkaa kukkia heinäkuun ensimmäisellä viikolla ja jatkaa alkusyksyn, pidettyään lyhyen lepotauon elokuun lopulla. Kukat ovat suuria, maljanmuotoisia ja kerrottuja, ja niissä on 26–40 terälehteä. Kukat kestävät pitkään. Väri vaihtelee, punakeltaisesta ja vaalenee myöhemmin keltaiseksi, kunnes muuttuu valkeaksi ennen terälehtien putoamista. Se tuli Islantiin vasta 2013. 'Marie-Victorin' on saanut nimensä kanadalaisen kasvitieteilijän ja kouluttajapioneerin veli Marie-Victorinin mukaan. Hän oli johtohahmoja Montrealin kasvitieteellisen puutarhan perustamisessa; puutarhassa on suuri ruusukokoelma.

Av de importerade rosorna valdes den kanadensiska rosen 'Marie-Victorin' från Explorer-serien, som Dr. Felicitas Svejda med sina medarbetare förädlat fram på lantbruksforskningsinstitutet Central Experimental Farm i Ottawa, Kanada. Den härstammar från den irländska floribundarosen 'Arthur Bell' (Samuel Darragh McGredy IV, Irland 1959) och Kordesii-hybridrosen L83, som Dr. Svejda själv förädlade fram 1983 och använde som pollenkötare till många av sina rosor under senare år, för att utveckla variationen i blommor och växtform i sitt arbete med rosorna i Explorer-serien. Samma ros använde Ulrika Carlson-Nilsson i Sverige som pollenkötare till Balsgårdsrosorna som är en del av den nordiska rosensamlingen.

'Marie-Victorin' blir ganska hög, upp till 1,5–2,0 m. Den kan användas som klätterros och klarar sig också mycket bra i kruka. Den har visat sig hårdig i Island och är därför populär här. Den börjar blomma första veckan i juli och fortsätter senare under eftersommaren, efter en kort vila i slutet av augusti. Blommorna är stora, skålformade och fyllda, med 26–40 kronblad. Blommorna håller länge. Färgen varierar, från rödgul och ljusnar efterhand till gul, för att sedan bli vit innan kronbladen faller. Den kom till Island först 2013. 'Marie-Victorin' har fått sitt namn efter den kanadensiska botanikern och utbildningspionären broder Marie-Victorin, som var drivande i att skapa Botaniska trädgården i Montreal, där det finns en stor samling rosor.

Kurtturuusu /Vresros *Rosa rugosa* f. alba kuva/foto Lauri Simonen

Kurtturuusu ja tarhakurtturuusut

- Ensimmäinen on pahis, jälkimmäisiin kuuluu joukko kelpo koristepensaita

Eila Palojärvi

Vresrosen och rugosarosor

- Den ena är en stygging, den andra en snygging

Eila Palojärvi, översättning Märtha Vesterback

Kurtturuusu pitää hävittää kesäkuun 2022 alkuun mennessä pihoilta, puutarhoista, taimistoilta ja kaikkialta missä sitä tavataan. Kurtturuusun ohella puutarhoissa kasvaa kuitenkin myös tarhakurtturuusuja eli viljelylajikkeita, joiden jalostuksessa on mukana kurtturuusu. Tähän on koottu tietoa näiden kahden tunnistamiseksi ja kurtturuusun torjumiseksi.

*Vresrosen skall vara utrotad i Finland senast 1 juni 2022. Då får den inte mera finnas på gårdstun, i trädgårdar, i plantskolor eller på andra platser. I våra trädgårdar har vi inte enbart vresros, utan även rugosarosor, alltså förädlade sorter av *Rosa rugosa*, där vresrosen ingår som en av föräldrarna. I den här artikeln har vi försökt samla information om hur man identifierar dessa två och hur man utrotar vresrosen.*

Tarhakurttuusu / Rugasros 'Fru Dagmar Hastrup' kuva/foto Sirpa Kananen

Kasvitieteellinen tausta: mikä on kurttuusu ja mikä on tarhakurttuusu?

Kurttuusu on kotoisin Aasiasta (Japani, Kiina). Kiinasta on näyte 900-luvulta. Eurooppaan kurttuusu saapui ensiksi Englantiin vuonna 1796. Risteyksissä sitä alettiin käyttää pohjoisemmissa maissa ja Manner-Euroopassa vuoden 1887 jälkeen. Englantilaiset itse harrastivat jalomia ruusuja puutarhoissaan ja risteytyksissään ja kesti melkein sata vuotta odottaa tulevaa käyttöä.

Tarhakurttuusuksi kutsutaan ruusuja, joiden jalostuksessa on mukana kurttuusu. Kurttuusu (*Rosa rugosa*) on laji ja valkokukkainen kurttuusu (*Rosa rugosa f. alba*) sen värimuunnos. Tarhakurttuusut ovat viljelylajikkeita ja niiden ulkonäköön vaikuttavat, minkä kanssa ne on risteytetyt tai risteytyneet.

Risteyksessä parhaisiin tarhakurttuusuuihin on onnistuttu siirtämään kurttuusun valikoitua toivottuja ominaisuuksia kuten pitkä kukinta-aika, samalla kun niihin periytyi jalostusketjussa jonkin vanhemman hillitty leviäminen.

Botanisk bakgrund: Vad är vresros, var är rugoseros?

Vresrosens naturliga hemtrakter finns i Asien (Kina, Japan). En avbildning från 900-talet har hittats i Kina. Vresrosen kom till Europa 1796, först till England. I de nordliga delarna av Europa började den användas i korsningar efter år 1887. Engelsmännen själva odlade ädlare rosor i sina trädgårdar och det tog nästan hundra år innan korsningsarbetet blev mera allmänt.

Rugosarosor kallas vi de förädlade rosor där vresros är en av föräldrarna. Vresrosen (*Rosa rugosa*) är en art och den vitblommande vresrosen (*Rosa rugosa f. alba*) är en färgvariant. Rugosarosor är odlade sorter och deras utseende påverkas av vilken ros de har korsats med, med eller utan människans hjälp.

I de bästa rugosarosorna har man lyckats få med vresrosens positiva egenskaper, som t.ex. lång blomningstid, medan andra föräldrar i korsningskedjan har bidragit med mera sansade förökningssätt.

Tarhakurtturuusu / Rugasaros 'Ristinummi' kuva/foto Inger Kullberg

Mitkä tuntomerkit erottavat kurtturuusun ja tarhakurtturuusun toisistaan?

Tarhakurtturuusuista on valtavan paljon erilaisia nimi-lajikkeita eli kysymys ei ole vain kahden ruusun vertaamisesta toisiinsa.

Siiä voi lähteä, että kurtturuusu on yleinen istu-tuksissa, mutta joukossa voi olla vahingossa muitakin lajeja tai lajikkeita, jos vertailukasvia etsii kaupungin massaistutuksista.

Pensaiden ulkoasun vaikuttavat perimän lisäksi kasvuolot mm. kasvupaikka, lannoitus ja valoisuus. Kurtturuusulla kukat ovat yksinkertaiset ja terälehtiä on (yleensä) viisi. Tarhakurtturuusujen kukat ovat yleensä kerrannaiset eli terälehtiä on selvästi enem-män. Kurtturuusun tunnistusohjeita löytyy kansal-lisesta vieraaslajiportalista kurtturuusua koskevasta [http://vieraslajit.fi -lajikortista](http://vieraslajit.fi-lajikortista).

Kurtturuusun voi yrittää erottaa tarhakurtturuusuista kesällä kukkivana värin ja yksinkertaisten kuk-kienv perusteella kunhan ensin tunnistaa lehtien perus-teella, ettei kysessä ole jokin luonnonlaji. Jotkut ovat onnistuneet sekoittamaan toisiinsa juhannusruuusun tai orjanruusun ja kurtturuusun! Aluksi kannattaa kat-soa, miten ryppyyiset ja paksut lehdet ovat ja verrata niiden kokoa ja väriä.

Identifiering: Hur skiljer man en vresros från en rugosaros?

Det finns ett väldigt stort antal namnsorter av rugosarosor, det handlar alltså inte om att jämföra endast två rosor med varandra.

Man kan utgå ifrån att vresrosen är allmän i olika planteringar, men det kan också finnas andra arter el-ler sorter som har förirrat sig in i området. Det bör man ta i betraktande om man söker rosor att jämföra med i massplanteringar i städer.

Rosbuskens utseende påverkas också av miljön den växer i; jordmån, gödseltillgång och ljusförhållanden. Vresrosens blommor är enkla, kronbladen är (i allmän-het) fem till antalet. Rugosarosornas blommor är ofta fylda, har alltså betydligt fler kronblad. Anvisningar om hur man identifierar en vresros finns på den natio-nella portalen för främmande arter, <http://vieraslajit.fi>, där finns artnycklar. Tyvärr endast på finska.

Man kan särskilja en vresros från en rugosaros som-martid på basen av färgen och de enkla blommorna – men först bör man kontrollera bladen för att fastställa att det inte rör sig om någon av våra naturliga arter. En del människor har lyckats med att blanda ordentligt, och har trott att midsommarros eller nyponros är vres-ros. Granska alltså först bladen, hur skrynkliga (veckade) de är och jämför sedan bladens storlek och färg.

Tarhakurtturuusu / Rugosaros 'Lac Majeur' kuva/foto Sirpa Kananen

Muutamalla tarhakurtturuusulla on hankalasti myös yksinkertaiset kukat, mutta monesti suuremmat kuten vaaleanpunaisella 'Scabrosalla', 'Ristinummella' tai valkokukkaisella 'Nyveldt's Whitemä.

Tarhakurtturuusujen kiulukoita tai talviasuja ei ole kuvattu niin kattavasti, että maallikko uskaltaisi niiiden perusteella nimetä lajiketta. Perusteelliseen tunnistamiseen tutkija tarvitsee kunnollisen näytteen eri kasvuvaiheista, kukasta, kiulukoista, piikeistä ja koko versosta, vaikka pätikkynä. Sekin on mahdollista, että kasvi on alkuperältään tuntematon siementaimi tai tieteellisesti kuvaamaton risteymä.

Jotkut sanovat, että paras tuntomerkki on ruukun kyljessä oleva nimilappu.

Mitkä ovat suositeltavat tavat hävittää kurtturuusu? Kompostointi, sekajätteeseen tai biojätteeseen laittaminen kaupungin alueella, muovisessa jätesäkissä mädättäminen, polttaminen?

Vieraslajit-sivustolla <http://vieraslajit.fi> on tarkempia ohjeita, miten edetä tunnistamisesta hävittämiseen, referoin lyhyesti ja soveltaen. Torjunta on helpointa tehdä pensaiden ollessa pieniä, jolloin ne voi kitkeä juurineen. Ensin pensas leikataan tyveä myöten alas. Sen jälkeen juurakko pyritään kaivamaan kokonaan

Några rugosarosor har besvärligt nog också enkla blommor, men ofta är dessa rätt så stora, som t.ex. hos ljusröda 'Scabrosa', 'Ristinummi' eller hos den vitblommande 'Nyveldt's White'. Bildmaterialet på rugosarosornas vinterskrud eller på deras nypon är inte alltför stort, därför är det vanskt att som amatör försöka identifiera en ros vintertid. Den som skall identifiera en ros behöver tydliga delar av rosen för analys; olika utvecklingsstadier, blomma, nypon, taggar och bitar av grenar och stjälkar. Det är också möjligt att växten är en fröplanta som ingen vet ursprunget till, eller en korsning som inte beskrivits vetenskapligt.

En del människor håller för att bästa sättet att identifiera en ros är att läsa på etiketten på krukan man köpt den i.

Hur rekommenderar man att vresrosen skall utrotas? Vilka sätt är bra? Skall man kompostera, sätta i bland- eller bioavfallet i stadsmiljö, låta ruttna i en avfallssäck, bränna?

På sidan <http://vieraslajit.fi> finns noggranna anvisningar om hur man går framåt från identifiering till utrotning (på finska), jag refererar kort med tillämpningar. Det är lättast att utrota en ung, liten vresros. Då går det lätt att rycka upp den med rot. En äldre buske bör först klippas ner jäms med marken. Därefter försöker

Suolaakin sietäviä kurtturuusuja erotuskaistalla ylirehevänä. Onneksi pensaat on jo poistettu / Synnerligen frodiga vresrosor, som också tål salt, på en skiljeremsa mellan gator. Tack och lov är buskarna redan bortklippta. Kuva/foto Eila Palojärvi

ylös maasta. Laajalle levinneiden ja yhtenäisten kurtturuusukasvustojen hävittäminen kannattaa tehdä koneellisesti, mutta vaatii jälkihoitoa, koska juurakko jää aina maahan tai työkoneen mukana voi levittää ta-hattomasti kasvia muualle.

Ruusupensas voidaan näivettää hengiltä poistamalla uudet versot usean kertaan kesässä, aina versojen synnytyy. Katkotut puutumattomat oksat voidaan jättää pensaan juurelle maatumaan. Pensas näivetty 3–4 vuodessa, juurakot kuolevat, ja lopulta kuivuneet osat juurineen voidaan poistaa ja polttaa.

Peittämällä torjuttava ruusukasvusto leikataan ensin alas ja peitetään sitten huolellisesti tukevalla pressulla. Pressu kiinnitetään niin tiukasti maahan, ettei tuuli riepottele sitä. Sen on pysytävä paikoillaan 2–3 vuotta. Reunoilta nousevat ruusuversot hävitetään.

Kurtturuusun ja yhtä hyvin tarhakurtturuusun levämisen puutarhasta luontoon voi estää keräämällä syksyllä kiulukat pois. Lisäksi tarhakurtturuusun siemenistä syntyvä taimi ei vältämättä säily tarhakurtturuusuna vaan uusi taimi voi ollakin kurtturuusu, koska siemenissä ei säily sama perimä sellaisenaan kuin emotaimessa.

Monien paikkakuntien jäteasemat ottavat vastaan puutarhajätettä ja osaavat käsitellä jätteet turvallisesti. Bio- tai sekajätteeseen haittakasveja ei voi laittaa levämärisriskin takia. Kompostointiakaan en suosittelisi kotipihassa, koska piikkikääät oksat maatuват hitaasti ja siementen itävyys säilyy vuosia.

man gräva upp hela rotssystemet. Större och enhetliga bestånd av vresros lönar det sig att anlita maskiner för, men även det arbetet kräver eftervård. Rotbitar blir alltid kvar i marken och arbetsmaskinen kan föra rotbitar eller frön med sig till en annan plats.

Man kan också svälta ut vresrosen genom att rensa bort alla nya skott flera gånger per sommar, direkt när de kommer upp. De avbrutna örtartade skotten kan lämnas på plats för att förmultna. Busken "svälter ihjäl" på 3–4 år, rotssystemet dör och till slut kan man ta bort alla torra delar med rot och allt och bränna dem.

Övertäckning kan också fungera. Klipp först ner busken, täck sedan omsorgsfullt med en stadig presening och fäst den ordentligt så att storm och vind inte kan rubba den. Den bör hållas på plats i 2–3 år. De skott som kommer upp vid kanterna tas omedelbart bort.

Man kan hindra att vresrosen – och även rugosarosen – sprider sig i naturen genom att plocka bort nyponen på hösten. En fröplanta av rugosaros är ingalunda identisk med moderplantan, den nya lilla växten kan lika väl vara en vresros. Frön innehåller inte exakt samma arv som den växt de kommit ifrån.

Afvallsstationerna tar vanligtvis emot trädgårdsavfall och där finns kunskap om hur avfallet skall hanteras. Skadliga växter får inte placeras i bio- eller bland-avfall på grund av spridningsrisken. Jag skulle inte heller rekommendera kompostering i den egna trädgården, eftersom taggiga grenar förmultnar långsamt och frönas grobarhet håller sig i åratäl.

Tarhakurttuusu / Rugasaro 'Agnes' kuva/foto Eila Palojärvi

Uusia tarhakurttuusuja hankkiessaan vähäkiulukkainen ja vähäjuuriversoinen on helpoin ja halvin tapa ennakoida tulevaa. Ruususeurassa on tarkoitus kerätä tietoa hyväksi havaitusta paikoillaan pysyvistä ruusuista.

Mitä El pidä tehdä kun yrittää hävittää kurtturuusua?

Jätteitä tai maata ei saa viedä toisten maalle tai tonttiin rajoittuvaan kaupungin metsään tai joutomaalle. Siemenet leväävät työvälaineistä tai kasvualustaa siirtelemällä. Piikkiset oksat vaativat raivauksen aikaan suojausta helteelläkin (silmät, jalat, kädet).

Sopivatko samat hävitysmenetelmät esimerkiksi lupiinille, jättiputkelle ja muille haitallisille vieraslajeille?

Kullakin haittakasvilla on omat parhaiten soveltuvat menetelmät. Varsinkin jättiputki on vuosikausia vaikea hävitettävä ja käsitletävä, vaatii ammatti-ihmisen apua ja kemiallista torjuntaa. Haitallisia vieraslajeja on paljon ja monet ruohovartiset ovat maallikolle vaikeita tunnistaa. Ei hyvä asia tuhota vahingossa koto-peräisiä harvinaisuksia.

Kurttuusu /Vresros *Rosa rugosa* kuva/foto Eila Palojärvi

Den som köper en rugosaros kan vara förutseende och välja en sort som inte bildar vare sig alltför mycket nypon eller rikligt med rotskott. Rosensällskapet har för avsikt att samla in och publicera listor på rosor som är stationära och inte bildar rotskott i hög grad.

Vad bör man INTE göra när man försöker utrota en vresros?

Växtdelar och uppgrävd jord får man inte dumpa på annan persons markområde eller i intilliggande skog som ägs av stad eller privatperson, eller på impediment – d.v.s. obrukbar mark. Frön sprids lätt från arbetsredskapen och när man flyttar på växtunderlaget. De taggiga grenarna kräver skyddskläder även om arbetet görs i hett sommarväder (ögon, ben, händer).

Lämpar sig samma åtgärder när man vill utrota andra invasiva växter, som t.ex. lupiner och jätteloka?

För varje invasiv art finns det metoder som är de bäst lämpade. Speciellt jätteloka är en växt som är efter år är svår att utrota och hantera, det krävs yrkesmänniskor med specialkunskaper och kemiska bekämpningsmedel. Det finns många invasiva arter och många växter

Miten pitkään siemenet säilyvät itämiskelpoisina?

Ne säilyvät sopivissa oloissa kauan ja maata käsitelles-sä voivat nousta pintaan vuosienkin päästää. Hankala on estää siementen kulkua lintujen mukana.

Kun olen hävittänyt kurtturuusun, niin miten varmistan, ettei se ilmesty uudestaan?

Pitkäjänteisellä toiminnalla. Kitkemällä uudelleen ja uudelleen.

Kurtturuusua on käytetty julkisissa ja yksityisissä istutuksissa - luonnehti, kuinka laajasti Suomessa?

Aikoinaan ruusun tuominen yksipuolisuuksia ja kotimaisen viljelyn vähäisyys vaikuttavat markkinoilla olevan ruusuvalikoiman yksipuolistumiseen. Vuonna 1987 Suomeen tuotiin ruusuja yhteensä 1 828 600 kpl, josta pelkästään kurtturuusua ja hansaruusua 565 600 kpl. Kokonaissummassa on mainittu valamonruusut (*Rosa 'Splendens'*) 10 200 kpl, punalehtiruusut (*Rosa glauca*) 2 800 kpl ja juhannusrusut (*Rosa spinosissima*) 31 700 kpl, muut ruusut 72 000 kpl. Erikseen on ilmoitettu tuodun em. pensasruusujen lisäksi köynnösruusu-ja 41 000 kpl ja runkorusuja 1 600 kpl (Ruusunlehti 1/1989). Valikoiman suppeutta alettiin ymmärtää juuri Suomen Ruususeura ry:n perustamisen aikaan. Nykyisin harrastajat tilaavat taimia suoraan ulkomailta, joten tilastot eivät ole yhtä kattavia.

Eurooppalaisen DAISIE-tietokannan mukaan kurtturuusu kuuluu Euroopan 100 pahimman vieraslajin joukkoon.

Suomessa 1900-luvulta alkaen aina 1980-luvulle asti kurtturuusu on ollut hyvin yleinen kasvi massais-tutuksissa. Se on ilmastollisesti kestävä, estää läpikulku, voidaan tarvittaessa alasleikata ja kukkii pitkään. Lisäksi sillä on hyvä suolansietokyky. Tämä ominaisuus on eduksi kun kasvupaikkaa on katujen erotus-kaistat, mutta valitettavasti se on myös mahdollistanut merenrantojen valloituksen tehokkaasti.

Kovat pakkastalvet 80-luvulla kuitenkin tuhosivat arkaan perusrunkoon vartettuja tuontikurtturuusuja julkisilla istutuksilla ja samalla niiden suosiota. Toinen vähentäjä on ruusujen piikkisyys.

Koskeeko hävitysmääräys kotipuutarhureita ja julkisia istutuksia yhtä lailla?

Kurtturuusua ja sen valkokukkista muotoa ei saa pääs-tää ympäristöön eikä tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta eikä myöskään toisesta EU-maasta, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa.

med örtstam är svåra att känna igen för en lekman. Av misstag kan man förstöra inhemska rariteter, och det är inte att rekommendera.

Hur länge bevarar fröna sin grobarhet?

I lämpliga förhållanden bevaras grobarheten mycket länge, och när växtunderlaget bearbetas kan många år gamla frön stiga till ytan och börja gro. Det är också besvärligt att hindra fåglar från att sprida frön.

När jag har utrotat en vresros, hur kan jag då försäkra mig om att den inte växer upp på nytt?

Långsiktigt arbete lönar sig. Rensa och rycka upp, om och om igen.

Vresros har använts både i offentliga och privata planteringar – kan du beskriva i hur stor omfattning i Finland?

Ensidigheten i importen och inhemsk produktion i synnerligen liten skala bidrog till att rosutbudet på marknaden i Finland har varit ganska smalt. År 1987 importerades sammanlagt 1 828 600 rosplantor till Finland, av dessa var 565 600 vresros och hansaros. I den nämnda totalsumman ingick 10 200 valmoros (*Rosa 'Splendens'*), 2800 daggrosor (*Rosa glauca*) och 31 700 midsommarrosor (*Rosa spinosissima*); övriga rosor 72 000 stycken. Dessutom nämns skilt, utöver de nämnda importerade buskrosorna, 41 000 klätterrosor och 1 600 uppstammade rosor. Man började förstå ensidigheten i utbudet ungefär vid samma tider som Finska Rosensällskapet rf grundades. Nuförtiden beställer många rosintresserade odlare plantor direkt från utlandet, varför statistiken inte är lika täckande.

Enligt den europeiska kunskapsbanken DAISIE är vresrosen en av de 100 värsta invasiva arterna i Europa.

Från början av 1900-talet, ända till 1980-talet, har vresrosen varit en mycket vanlig växt i massplanteringar. Den tål klimatet bra, är i det närmaste ogenomtränglig, kan vid behov klippas helt ner och blommar länge. Dessutom är den salthärdig. Den här egenskapen har gjort att den planterats - och trivs och överlever - mellan motorvägsfiler, men tyvärr har den beskaffenheten också gjort att vresrosen effektivt har kunnat erövra havsstränder.

De stränga vintrarna på 1980-talet tog livet av de rugosarosor som okulerats på ömtäliga grundstammar och planterats i offentliga rabatter, och då dog också intresset för dem. En annan omständighet som minskar intresset för rugosarosor är taggarna.

Kurtturuusun kasvatus on kiellettyä kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen 1.6.2022. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) valvoo EU:n vieraaslajiasetuksen ja kansallisen vieraaslajilain ja -asetuksen noudattamista. Maahantuontia koskevien vieraaslajisäännösten noudattamista valvoo Tulli. (Vieraaslajit.fi).

Vieraaslajistrategiassa varovaisuusperiaate on hyväksi katsottu lähestymistapa vieraaslajeihin, koska niiden aiheuttamien vahinkojen korjaaminen jälkikäteen on kallista ja usein lähes mahdotonta. Toimimalla enakoivasti haitta voidaan estää tai sitä voidaan merkitävästi rajoittaa.

Maanomistaja vastaa kurtturuusujen hävittämisenstä alueellaan 1.6.2022 mennessä. Koskee myös ruusunmarjaviljelmiä ja taimistoja. Vajaa kolmen vuoden hävittämisaika on lyhyt, koska ruusun tuhoamiseen menee helposti jo se kolme vuotta ja kaikkea eivät voi resurssien puiteissa edes kaupungitkaan kerralla poistaa. Harrastajien kannattaa olla esimerkillisiä tonneillaan ja mökeillään, kunhan uhutut ruusupensaat on ensin varmuudella tunnistettu kurtturuusuiksi.

Lenkipolun varressa (=vieraan omistajan mailla) kasvaa kurtturuusu. Voinko tuhotaa sen tai mitä pitäisi tehdä?

Toisen maalle ei voi mennä kaivelemaan eikä poistamaan kasveja. Se ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Jos omistaja on tiedossa, voi ottaa yhteyttä ja kertoa ongelasta. Jos polku on kaupungin, pitää pyytää viranomaisilta apua hävittämiseen, ettei vahingossa sorruta levittämään ruusua juurenpaloista tai tuhoamaan muita paikan kasveja sen vierestä. Merenrannikolla ja saaristossa olevat kurtturuusut ovat pahimmat uhat ja todellinen iso ongelmia.

Haittakasvilöydöistä voi tehdä ilmoituksen <http://vieraaslajit.fi-sivustolla>.

Kirjoittaja on toiminut Lahden varaedustajana kansallisessa vieraaslajineuvottelukunnassa viime syksyn asti. Hän oli mukana kokoomassa lähdeaineistoa Lahden tavoiteohjelmaan *Haitalliset vieraaslajit 2018-2021*.

Berör utrotningskravet privata trädgårdar och offentliga planteringar i lika hög grad?

Vresrosen och dess vita variant får inte släppas ut i naturen och inte importeras till Finland från ett EU-land eller från länder utanför EU. Den får inte marknadsföras, säljas, förmedlas eller överlätas på något sätt. Det är förbjudet att odla vresros fr.o.m. 1.6.2022, efter en övergångstid på tre år. Närings-, trafik- och miljöcentralen (NMT-centralen) övervakar att både EU:s förordning och den nationella förordningen om invasiva arter efterföljs. Tullen övervakar att föreskrifterna om invasiva arter följs (<http://vieraaslajit.fi>).

I strategin om invasiva arter rekommenderas principen om försiktighet, eftersom de skador som främmande arter förorsakar kan bli dyra att reparera i efterhand, och ofta i det närmaste omöjliga. Genom att agera förutseende kan man förhindra skadan, eller åtminstone begränsa den.

Markägaren ansvarar för att vresrosen utrotas från hens område före 1.6.2022. Det här berör också nyponodlingar och plantskolor. En utrotningstid på knappt tre år är kort, eftersom tre år går snabbt när en ros skall förstöras och de resurser som t.ex. en stad har inte räcker till för att få bort alla vresrosor på en gång. Amatörer kan föregå med gott exempel på sina tomter och sommarstugor – men först när de hotade rosenbuskarna med säkerhet är identifierade som vresrosor.

Nära min motionsstig (=på en obekant markägares område) växer en vresros. Kan jag förstöra den, eller vad ska jag göra?

Allemansrätten tillåter inte att man gräver eller tar bort växter på en annan persons område. Om du vet vem som äger marken kan du ta kontakt och berätta om problemet. Om marken tillhör stad eller kommun bör du begära hjälp därifrån för att utrota rosen, så att inte rosen i misstag sprids genom rotbitar eller andra växter i närheten förstörs. Vid havsstränder och i skärgården är vresrosen det värsta hotet och ett verkligt stort problem.

Om du träffar på en invasiv växt kan du göra anmälan på sidan <http://vieraaslajit.fi>.

Skribenten har fungerat som Lahtis stads ersättare i den nationella rådgivande nämnden för främmande arter fram till hösten 2019. Hon har varit med och samlat källmaterial till Lahtis stads målsättningsprogram "Haitalliset vieraaslajit" (invasiva arter) 2018 – 2021.

'Nuits de Young' kuva/foto Håkan Kjellin

Ruusujen nimistä

Håkan Kjellin, suomennos ruotsin kielestä Ritva Laaksovirta

Om rosors namn

Håkan Kjellin

En ole oikeaoppinen ruusujen ystävä. Sellainen kai tarkastelisi ja nuuhkisi ruusua ennen kuin hankkii sen. Mutta en siis minä.

Vuosia sitten törmäsini nimeen 'Nuits de Young', luullakseen Cedergrenin legendaarisessa hinnastossa. Ajattelin, että ruusun, joka on nimetty myöhäisromantikko Edward Youngin *Night Thoughts* -teoksen mukaan pitääsi olla jotainkin erityinen. Enkä pettynytkaän sen puhjettua kukkaan. Ja 'Aspirin'-ruusua en taida ostaa ikinä.

Jag är nog inte någon riktig rosväns. En sådan skall väl betrakta och lukta på en ros innan hen skaffar sig den, men så icke jag.

För många år sedan stötte jag på rosnamnet 'Nuits de Young', i Cedergrens legendariska katalog, tror jag och tänkte att den rosen, som måste ha fått sitt namn efter förromantikern Edward Youngs *Night Thoughts*, borde vara något extra. Och inte blev jag besviken när den började blomma. Och jag kommer nog aldrig att köpa (den förträffliga) rosen 'Aspirin'.

‘Pejbigeye’? ‘Eyes for you’? Kumpi on houkuttelevampi? / ‘Pejbigeye’? ‘Eyes for You’? Vilket namn är mest lockande? kuva/foto Håkan Kjellin

Vaikka ihmiset eivät yleensä ostaa ruusua nimen perusteella niin silti osuva nimi, johon liittyy myönteisiä mielikuvia myy paremmin kuin mielikuvia herättämätön. Kumpi herättää enemmän ostohaluja – ruusu nimeltä ’Open Arms’ vai ’Chewpixel’, ’Eyes for You’ vai ’Pejbigeye’? (Edellinen nimi näkyy taimihinnastoissa, jälkimmäinen on ”copyright-nimi”.) Vai myisikö kaunis remontoiva ruusu ’Frau Karl Druschkin’ paremmin eri nimisenä? Pohdin tässä artikkelissa ruusujen nimien alkuperää ja sitä, miten nimeäminen on muuttunut vuosisatojen saatossa.

Även om de som köper en ros vanligtvis inte gör det med utgångspunkt från namnet är det väl ändå så, att ett väl valt namn, ett namn med positiva associationer, är mer säljande än ett som inte ger några associationer alls. Vilket lockar mest till köp – en ros med namnet ’Open Arms’ eller en som heter ’CHEWpixel’? ’Eyes for You’ eller ’Pejbigeye’? (Det begripliga namnet är det som finns i handelsträdgårdarnas kataloger, det obegripliga är ”copyrightnamnet”.) Eller skulle den vackra vita remontantrosen ’Frau Karl Druschki’ sålt mer om den hade hetat något annat? I den här lilla betraktelsen

'Rose du Roi' Lähde/Källa: Rose-Biblio <http://roses.shoutwiki.com>

Miksi ruusuilla ylipääätään on nimiä? Ennen kuin nykyinen kasvitiede oli ottanut ensimmäisiä haraporia via askeleitaan 1500-luvulla puhuttiin vain "punaisista" ja "valkoisista" tai "villeistä" ja "tutuista" ruusuista. Saatettiin ehkä roomalaisen Pliniuksen tapaan ilmoittaa kasvupaikka: 'ruusu, jollainen kasvaa Miletossa', 'joka on tavallinen Praenestessa' jne. Kun nykyaikainen luonnontiede alkoi muotoutua 1500-luvulla ja ihmisiä alkoi kiinnostaa enemmän luonnon havainnointi kuin siitä lukeminen antiikin auktoriteettien teoksista, oli luonnollista että ensimmäiset kasvitieteilijät kiinnittivät huomiota ulkonäön kuvamiseen ja eri lajien erottamiseen toisistaan. Vaikka yksi heistä, Rembert Dodoens (1500-luvun jälkipuoli) puhuu enimmäkseen väristä ja paikasta, hän kertoo että "viidettä lajia Brabantin kasvitieteilijät nimittävät Caneel Rooshensiksi eli kanelilta tuoksuvaksi ruusuksi " ja ilmaisevat näin kyseisen ruusun ominaispiirteen. Myöhemmillä kasvitieteilijöillä, kuten vuoden 1600 paikkeilla englantilaisella Gerardella ja hollantilaisella Clusiuksellalla on useita nimiä, jotka ilmaisevat erityispiirrettä: "kerrottu kaneliruusu", "piikitön ruusu", "pimpinellaruusu" (=ruusu, jonka lehdet ovat samanlaiset lehdet kuin pikkuluppiolla, *Pimpinella anisum*).

funderar jag över varför rosor heter som de gör och hur namngivningen av rosor skiftat under seklernas gång.

Varför har rosorna namn överhuvudtaget? Innan den moderna botaniken hade tagit sina första stapplande steg på 1500-talet, fanns ingen anledning att tala om annat än "röda" och "vita", eller om "vilda" och "tama" rosor. Möjlig kunde man, som romaren Plinius, ange platsen för en ros: rosen som den växer i Miletos, som är vanlig i Praeneste etc. När den moderna naturvetenskapen börjar ta form på 1500-talet och man blir mer intresserad av att iaktta naturen än att läsa om den hos antika auktoriteter blir det naturligt för de första botanikerna att lägga mer vikt vid beskrivningen av utseendet och skilja på olika arter. Även om en av de första, Rembert Dodoens (senare halvan av 1500-talet), mest talar om färg och om plats säger han att "den femte arten kallas av botanikerna i Brabant för *Caneel Rooshens*, det vill säga rosor som luktar kanel" och anger alltså en karakteristisk egenhet hos just den rosen. Senare botaniker, som engelsmannen Gerarde och holländaren Clusius omkring år 1600 har fler namn som anger särdrag: *den dubbla kanelrosen*, *rosen utan taggar*, *pimpinellrosen* (= rosen som har blad som pimpinella).

'Kalmar' kuva/foto Håkan Kjellin

'Bouquet tout fait' Lähde/Källa: Rose-Biblio <http://roses.shoutwiki.com>

Mutta vielä parisataa vuotta tämänkään jälkeen ruusuilla ei ollut muita nimiä kuin kuvalevat "tummanpunainen", "vaaleanpunainen", "kerrottu", "voimakkaasti kerrottu", "valkea yksinkertainen" ja niin edelleen. Vuoteen 1800 asti ei ollut tahoja, jotka olisivat risteyttäneet lajikkeen ja halunneet nimetä sen. Joitakin henkilönnimiä esiintyy eräiden Kiinasta tuotujen nimissä kuten 'Slater's Crimson China' ja 'Hume's Blush Tea-Scented China'. Sitten tapahtui jotain mikä muutti ruusumaailman perusteellisesti: ruusuja alettiin kylvää siemenistä sen sijaan että niitä olisi lisätty vain ympäämällä, pistokkaista tai juurivesoista. Sen seurauksena syntyi uusia lajikkeita, varsinkin kun tarkoituksella yrittiin risteyttää kaksi erilaista ruusua. Siihen asti uusien ruusujen saaminen oli spontaanien tai luonnon risteystysten varassa.

Uudet lajikkeet kiinnostivat, koska ruusuille alkoi olla kysyntää. Vaurastuvalla keskiloukolla alkoi olla vaura kasvattaa puutarhoissaan myös koristekasveja eikä vain kaalikasveja. Ranskalaisten Descemet'n ja Vibert'in kaltaisilla jalostajilla saattoi olla 1800-luvun alussa pari tuhatta siemenestä kasvatettua tainta. Näistä parhaat menivät myyntiin ja silloin tarvittiin nimet.

Descemet'n varhaisten nimien innoittajat ovat paitsi naisia (onhan *rosa* feminiinisukuinen sana), myös klassiseen vivahtavia: Kaunis Helena, Thalia, Kaunis Galatea. Vibert'illä nimien lähteet ovat osin klassisia, osin kirjailijoita (Anakreon, Bossuet, Sapfo). Nimiin alkaa

Men i ett par hundra år framöver hade rosorna inte andra namn än de beskrivande "djupröd", "rosa", "dubbel", "mycket dubbel", "vit enkel" och så vidare. Anledningen till detta är att rosorna fram till ca 1800 inte hade några upphovsmän som korsat fram en sort och ville ge den ett namn. De personnamn som kan förekomma finns till exempel i namnen på vissa importer från Kina, som 'Slater's Crimson China' och 'Hume's Blush Tea-Scented China'. Men så inträffar det som kom att förändra rosvärlden radikalt: man började fröså rosor i stället för att bara använda okulerningar, sticklingar eller rotskott för att mångfaldiga rosor. Detta gjorde att nya sorter uppstod, i synnerhet när man medvetet försökte korsa två olika rosor. Dittills hade man fått lita till spontana mutationer eller korsningar i naturen för nya sorter.

En anledning till det ökade intresset att få fram nya sorter var att det började finnas en marknad för rosor. En allt mer välbeställd medelklass hade råd med litet prydnad i sina trädgårdar och inte bara kålrötter. Förädlare som fransmannen Descemet och Vibert kunde i början av 1800-talet ha ett par tusen planter som de fätt från frösådd och de bästa av dessa saluförde de och behövde då ge dem namn.

De tidiga namnen har, bortsett från att det överväldigande flertalet är kvinnliga (*rosa* är ju genus *feminum*), hos Descemet en klassisk anstrykning: Sköna Helena, Thalia, Sköna Galatea, och hos Vibert finns dels dessa klassiska drag, dels författare (Anakreon, Bossuet, Sapfo). Hos honom börjar också högreständspersoner dyka upp ('Duchesse d'Angoulême', 'Duchesse de Berry') men också vanliga borgare. Naturligtvis finns också beskrivande namn: 'Blanchefleur' ("vit blomma"), 'Renoncule Ponctuée' ("prickig ranunkelformad"). Hos Vibert finner vi också

'Madame Hardy' kuva/foto Håkan Kjellin

hänellä tulla mukaan myös ylhäisiä henkilöitä ('Duchesse d'Angoulême', 'Duchesse de Berry') joskin myös tavallisia porvareita. Luonnollisesti osa nimistä on kuvalevia: 'Blanchefleur' ("valkea kukka"), 'Renoncule Ponctuée' ("Täplikäs leinikinmuotoinen"). Vibert'n nimeämäisessä törmää myös kuvakieleen: 'L'Ingénue' ("viaton"), 'Etna' ("tulivuorenpunainen"). Varhaisemmista tämäntyyppisistä nimistä on vain yksittäisiä esimerkkejä: tunnetuin lienee 'Maiden's Blush'. Kysymys herää, miten vanha tämä nimi on. Sitä ei ole vuodelta 1629 peräisin olevassa ruusualueessa mutta kylläkin *Gardener's Dictionaryssä* 1754: "The Blush Rose or Maiden-Blush".

exempel på bildspråk: 'L'Ingenue' (den oskuldsfulla), 'Etna' ("vulkanröd"). Tidigare har det bara funnits något enstaka exempel på detta slags namn: mest känt är väl 'Maiden's Blush'. Frågan är hur gammalt detta namn är. Det finns inte i en uppräkning av rosor från 1629, men väl i *Gardener's Dictionary* från 1754: "The Blush Rose or Maiden-Blush".

I något enstaka fall fick en ros namn på kunglig befallning. Greve Lelieur som var ansvarig för de kungliga trädgårdarna efter Napoleons fall fick 1812 fram en ros som han kallade 'Comte Lelieur' och den rosen behagade Ludvig XVIII så mycket att han bad

Jossain yksittäisessä tapauksessa ruusu sai nimensä kuninkaan käskystä. Kreivi Lelieur oli ollut vastuussa kuninkaallisista puutarhoista Napoleonin jälkeen. Hän loi vuonna 1812 ruusun, jolle antoi nimen 'Comte Lelieur'. Ludvig XVIII mieltyi siihen niin että pyysi (=käski) kastaa sen 'Rose du Roi':ksi, "kuninkaan ruusuksi". Tämä ruusu muuten oli keskeisessä asemassa jalostustyössä, jonka tuloksena remontoivat ruusut syntyivät.

Ruusunjalostajilla oli kiireisiä työpäiviä 1800-luvun ensi vuosikymmenestä lähtien, erityisesti Ranskassa. Kuten edellä kerrottiin, oli yhä useammilla kasvavan porvarislukan edustajilla varaa hankkia talo jossa oli puutarha. Puutarhoihin tarvittiin koristekasveja. Joka vuosi jalostajat toivat markkinoille satoja uusia ruusuja ja kaikille piti löytää nimi. Enää ei käynyt päänsä käyttää vanhantyyppisiä nimiä: "punainen kerrottu", "tummanpunainen yksinkertainen" ja niin edelleen, vaikka eräs saksalainen luettelo 1830-luvulta luettelee seuraavanlaisia pimpinella-lajikkeita:

'Vaaleankeltainen'
'Tumma purppuranpunainen'
'Tumma ruusunpunainen'
'Valkoinen'
'Keskikokoinen vaaleankeltainen'
'Vaalean kanariankeltainen'

Muunlaisten nimien puuttuminen voi johtua siitä, että tuon ajan pimpinellaruusut eivät yleensä olleet jalostajan työn tulosta vaan luonnon.

Jalostajien oli siis pakko löytää muita nimiä. Ylivoimaisesti tavallisinta oli nimetä ruusuja henkilöiden mukaan: sukulaisten, ystävien, kuuluisuuksien. Myös "kulttuurihistoriallisia" nimiä käytettiin: kirjailijoiden, teosten, näytelmä- ja romaanienhenkilöiden, taiteilijoiden nimiä. Edelleen saatettiin käyttää paikannimiä, seuraavasti: 'Gloire de Dijon', 'De Chartres', 'Souvenir de Bordeaux', 'Souvenir de la Malmaison'.

Kaikki eivät varmastikaan olleet yhtä tunnontarkkoja kuin Jean-Pierre Vibert, joka kirjoitti vuonna 1820, että "ollaan avokätsiä kun annetaan mahtipontisia nimiä ruusuille, joiden kauneus on kyseenalaista". Itse hän pyrkii antamaan ruusuille nimiä, jotka sopivat niihin väriin tai muotoon. Valkeille ruusuille hän saattoi antaa nimen jonka esikuvana oli Jeanne d'Arc tai vettalaatit (neitsypapittaret), mutta kun hän nimesi loistavan voimakkaan värisiä ruusua hän käytti esikuvana naisia, jotka ovat tunnettuja rakkaustarinoistaan: Diane de Poitiers, Héloïse. Hän sanoo lopuksi antaneensa "keskinkertaisen kauniille ruusuille vähemmän tunnettujen henkilöiden nimiä".

Tietty nimet, jotka ennakoivat nykyistä nimeämistapaa, ovat kuvalevia ja metaforisia, esimerkiksi 'L'Abondance' ("ylitsevuotava runsaus"), 'Bouquet tout

(= befalde) att den skulle döpas om till 'Rose du Roi', "kungens ros". Denna ros spelade för övrigt en central roll i det förädlingsarbete som ledde fram till remontantrosorna.

Rosförädlarna hade bråda dagar från det första decenniet av 1800-talet, framför allt i Frankrike. Som nämntes ovan hade allt fler i den framväxande borgarklassen råd att skaffa sig hus med trädgårdar och i dessa trädgårdar behövdes det prydnadsväxter. Varje år pumpade de olika förädlarna ut hundratals nya rosor och alla dessa skulle ha namn. Det gick naturligtvis inte längre att ha den gamla typen av namn: "röd dubbel", "mörkröd enkel" och så vidare även om en tysk katalog från 1830-taleträknar upp olika pimpineller med namn som:

'Den blekgula'
'Den mörkt purpurröda'
'Den mörkt rosenröda'
'Den vita'
'Den mellanstora blekgula'
'Den blekt kanariegula'

Att dessa rosor inte har något annat slags namn kan bero på att de olika sorterna av pimpinellrosor vid denna tid vanligen inte var resultatet av en rosförädlares arbete, utan av naturens.

De som tog fram nya rosor var således tvungna att hitta på andra namn. Det överlägset vanligaste var då att man gav rosorna namn efter personer: släktingar, vänner, celebriteter. En del "kulturhistoriska" namn finns också: författare, litterära verk, personer i dräger och romaner, konstnärer. Platser kan också förekomma, då i formen 'Gloire de Dijon', 'De Chartres', 'Souvenir de Bordeaux', 'Souvenir de la Malmaison'.

Alla var säkert inte lika nogräknade som Jean-Pierre Vibert, som i en skrift från 1820 säger att "man är frikostig med de mest pompösa namn på rosor av tivelaktig skönhet". Själv försöker han ge rosorna namn som passar deras färg eller form. Vita rosor ger han namn som Jeanne d'Arc eller Vestalen (oskulder), men praktfulla blommor med starka färger kan få namn av kvinnor som är kända för sina kärlekshistorier: Diane de Poitiers, Héloïse. Han säger till slut att han "har gett rosor av medelmåttig skönhet namn från mindre berömda personer".

Vissa namn, som förebådar det moderna sättet att namnge rosor, är liknelser och metaforer, till exempel 'L'Abondance' ("Överflödet"), 'Bouquet tout fait' ("Den färdiggjorda buketten"), 'Bizarre', 'La Remarquable' ("Den anmärkningsvä尔da"), 'La Pucelle' ("Oskulden").

Men framför allt var det alltså personer som fick ge namn åt rosorna och det var ur borgarklassen de allra flesta kom. I Brent C. Dickersons *Old Roses: The Master*

fait' ("Valmis kukkakimppu"), 'Bizarre', 'La Remarquable' ("Huomattava"), 'La Pucelle' ("Viaton tytönen").

Mutta ennen kaikkea ruusut nimettiin henkilöiden mukaan, ja näistä useimmat olivat porvariluokasta. Brent C. Dickersonin *Old Roses: The Master List* (seuraavat luvut ovat pyöristettyjä) luettelee 1200 ruusuja, joiden nimessä on Madame, 350 Mademoiselle, 250 Mrs ja 100 Frau. Vertailun vuoksi löytyy 150, joissa on Monsieur tai Mr. Luonnollisesti on myös loputon määrä henkilönnimiä ilman edeltävää Madamea jne.: 'Marie Opoix', 'Samuel Bochart' ja niin edelleen. Kummallinen nimi Dickersonin listalla on Plantier'n jalostama teeruuusu vuodelta 1834: 'Magnus Ladulas'. Liekö tällä todella tekemistä Ruotsi-Suomen vanhan kuninkaan Maunu Ladonlukon (Magnus Ladulås) kanssa? Vai onko pohjana väärin kirjoitettu "Ladislaus"? Jälkimäinen vaihtoehto on valittavasti uskottavampi.

Entä yläluokka? Edustettuna on kirjava joukko herttuattaria, kreivittäriä ja paronittaria (noin 360) ja vastaavia miespuolisia ylimyksia (noin 275), mutta aateliston edustus on, kuten näkyy, paljon vähäisempi kuin porvarien. Listalla on myös noin 150 kuningasta ja prinssiä ja noin 250 kuningatarja ja prinsessaa. Sitten törmätään erilaisiin presidentteihin, marsalkkoihin, kenraaleihin ja tohtoreihin. Mutta madamet ovat hallitsevia.

Vaikka listaa hallitsevat henkilönnimet, siinä on myös vanhimpia, kuvalevia nimityypejä kuten ne jotka liittyvät väriin tai kasvutapaan. Dickerson luettelee esimerkiksi peräti noin 120 "blanc/blanche" ("valkeita") ja yhtä monta "pourpre" ("purppura") -nimeä.

1900-luvun vallitsevissa ruusuryhmässä (*polyantha*, *floribunda* ja *teehybridit*) ei ole jäljellä sääty-yhteiskuntaa - tuskin yhtään herttuatarta, kreiviä tai prinsessaa. Harvat poikkeukset ovat ajalta ennen 1900-lukua. Montakaan "Madamea" ei ole jäljellä. Henkilönnimiä esiintyy usein, vaikkei yhtä tiheään kuin 1800-luvulla, ja tavallisesti ne liittyvät jalostajan perheeseen: 'Ena Harkness', 'Papa Lambert'. Yksi kummallisimmista henkilön liittyvistä nimistä on 'I am Macmillan' - *floribunda* vuodelta 2015, nimeäjänä Harkness. Haluaako ruusu julistaa ylpeänä olevansa Macmillan, ehkä vanha torypääministeri Harold Macmillan? Suunnilleen kuin Hamlet, joka yhtä ylpeästi huudahtaa "Minä olen Tanskan Hamlet!".

Muutoin voi panna merkille, että saksalaiset ovat ilmeisen ihastuneita paikannimiin. Niitä esiintyy monia, kuten 'Dortmund', 'Hansestadt Rostock', 'Erfurt'. Tanskalainen Poulsen on liittänyt paikannimiä linnoihin: 'Gråsten', 'Stockholm', 'Kalmar'.

Viimeksimainituu on sitä paitsi hyvä esimerkki laajasta suuntauksesta antaa uudelle ruusulle monta eri kauppanimeä. Sitten ruusua myydään eri nimellä

List (siffrorna i det följande är ungefärliga) finner vi 1 200 rosor som heter något på Madame, 350 Mademoiselle, 250 Mrs och 100 Frau. Detta kan jämföras med knappt 150 Monsieur/Mr. Naturligtvis finns det också ett oändligt antal personnamn utan ett föregående Madame etc.: 'Marie Opoix', 'Samuel Bochart' och så vidare. Ett märkligt namn i Dickersons lista är en teros uppdragten av Plantier 1834: 'Magnus Ladulas'. Kan det verkligen ha med vår gamle kung Magnus Ladulås att göra? Eller är det en felskrivning av till exempel "Ladislaus"? Det senare är väl tyvärr det mest troliga.

Överklassen, då? Jo, den finns representerad av diverse hertiginnor, grevinnor och baronessor (ca 360) och motsvarande manliga högdjur (ca 275), men adeln har som synes långt färre representanter än borgerligheten. Det finns också ca 150 kungar och prinsar och ca 250 drottningar och prinsessor. Sedan stöter man förstås även på diverse presidenter, marskalkar, generaler och doktorer, men det är madamerna som regerar.

Även om det är personnamn som domineras namnlistan, finns även den äldsta, beskrivande typen kvar. Dickerson räknar till exempel upp ca 120 "blanc/blanche" (vit) och lika många "pourpre" (purpur) bland de namn som har med blomfärg och växtsätt att göra.

I 1900-talets dominerande rosgrupper, *polyantha*, *floribunda* och *teehybrider*, finns inte det gamla ståndssamhället kvar. Nästan inte en enda hertiginna eller greve eller prinsessa – de som finns är nästan alltid framtagna före 1900. Faktiskt inte många "Madame" heller. Personnamn förekommer ofta, fast inte så ofta som under 1800-talet, inte sällan med anknytning till förädlarens familja: 'Ena Harkness', 'Papa Lambert'. Ett av de märkligare namnen med personanknytning är 'I am Macmillan' – en *floribunda* från 2015, framtagnen av Harkness. Vill rosen stolt declarera att hen är Macmillan, kanske den gamle torypremiärministern Harold Macmillan? Ungefär som Hamlet, som lika stolt utropar "I am Hamlet the Dane!".

Annars kan man notera att tyskarna verkar vara förtjusta i platsnamn. Det finns många orter som 'Dortmund', 'Hansestadt Rostock', 'Erfurt', Danska firman Poulsen har kopplat platsnamn till slott: 'Gråsten', 'Stockholm', 'Kalmar'. Den senare rosen är för övrigt ett gott exempel på en utbredd tendens att ge en ny ros flera olika namn. Sedan saluförs rosen under det ena eller det andra namnet beroende på i vilken del av världen som den marknadsförs. 'Kalmar' är väl inte så säljande i Tyskland eller USA och det är antagligen därför den också har namnen 'Bavaria München', 'Für Dich', 'Lazy Days'. Med tanke på dessa synonymer kan man bättre förstå att det måste finnas ett "copyrightnamn", i det här fallet 'Poulkalm'.

'Duchesse de Montebello' kuva/foto Håkan Kjellin

riippuen siitä, missä pään maailmaa ollaan. 'Kalmar' tuskin myy niin hyvin Saksassa tai USA:ssa, ja luultavasti sen takia sille on annettu myös kauppanimi 'Barvaria München', 'Für Dich', 'Lazy Days'. Tässä synonyymimielessä on ymmärrettävää, että on oltava myös "copyright-nimi", tässä tapauksessa 'Poulkalm'.

Erityinen joukko henkilönnimissä ovat kaunokirjalaisuuteen liittyvät, niin kirjailijat kuin romaanihenkilöt.

En särskild ställning bland personnamnen är de som kan kopplas till skönlitteratur, både författare och gestalter ur litteraturen. Sådant förekom redan under början av 1800-talet, men på 1900-talet finns det en del förädlare som utnyttjat litteraturen påfallande flitigt. Lord Penzance hade en tydlig faiblesse för Walter Scott och gav flera av sina rubiginosahybrider från 1890-talet namn från Scotts verk, till exempel 'Anne of Geierstein'

'100 Not Out' Lähde/Källa: Rose-Biblio <http://roses.shoutwiki.com>

Tätä esiintyi jo 1800-luvun alussa, mutta 1900-luvulla joukko jalostajia hyödynsi kirjallisuutta silmiinpistävästi. Lord Penzancella on selvä heikkous Walter Scottiin ja hän nimesi useita 1890-luvun rubiginosa-hybrideitään Scottin henkilöiden mukaan, esimerkiksi 'Anne of Geierstein' ja 'Meg Merrilies'. Pemberton, toinen 1900-luvun alun englantilainen nimesi myskihybrideitään vielä klassisempien kirjallisuushahmojen mukaan: 'Thisbe' (roomalainen Ovidius), 'Penelope' (Homeros), 'Francesca' (Dante).

Austin on suorastaan imuroinut englantilaista kirjallisuutta hakissaan sopivia nimiä. Yrityksen verkkosivulta löytyy yli 30 ruusua, joiden nimet ovat englantilaisesta kirjallisuudesta, 1300-luvun 'Chaucerista' 1900-luvun 'Sir John Betjemanii'.

Suomalaisella ruusujalostajalla Pirjo Rautiolla on myös joukko kirjallisia ruusuja, erityisesti runoilijoilta: 'Jaufré Rudel', 'Charles Baudelaire'.

"Klassisesta sivistyksestä" kumpuavat nimet eivät ole yhtä tavallisia nyt kuin 1800-luvulla. Monikaan

och 'Meg Merrilies'. En annan engelsman från början av 1900-talet, Pemberton, gav sina myskhybrider namn efter mer klassiska författare: 'Thisbe' (romaren Ovidius), 'Penelope' (Homeros), 'Francesca' (Dante).

Annars är det ju Austin som formligen dammsugit den engelska litteraturen på jakt efter lämpliga namn. På firmans webbplats finner man över trettio rosor med namn från engelsk litteratur, från 1300-talets 'Chaucer' till det sena 1900-talets 'Sir John Betjeman'.

Den finländska förädlaren Pirjo Rautio har också hon en mängd litterära rosor, med namn från framför allt lyriker: 'Jaufré Rudel', 'Charles Baudelaire'.

Man kan dock märka att namn från "klassisk bildning" inte är lika vanliga nu som de var på 1800-talet. Inte många rosor har numera namn ur den grekiska eller romerska gudavärlden. Varför är det så? Kanske för att dessa namn inte skulle ge en modern rosköpare några associationer alls – eller så saknar de moderna rosförädlarna klassisk bildning.

En namntyp som är mycket vanlig i de moderna

ruusu ei nykyään saa nimeä Kreikan tai Rooman ju-malariston mukaan. Miksi näin? Ehkä siksi, että sellaiset nimet eivät herätä nykyisessä ruusun ostajassa mitään mielikuvia – tai sitten nykyisiltä ruusunjalosta-jilta puuttuu klassinen sivistys.'

Nykyisin hyvin tavallinen nimityyppi turvautuu ku-vakieleen kuten vertailuun ja metaforiin. Antaakseeni tästä käsityksen kävin läpi *Rose-Biblio*s -verkkosivuja A-kirjaimen kohdalta. Floribunda-ruusuista löysin nämä:

'Allgold'
'Amberlight'
'Apricot Moon'
'Apéritif'
'Aspirin'
ja teehybrideistä:
'Ace of Hearts'
'Alte Liebe'
'Angel Bells'
'Attraction'

On selvää että "Herttaässä" tai "Vanha rakkaus" on myyvämpi kuin "Punainen ruusu", vaikka nimi ei ker-roakaan kuin juuri tuon.

Mutta erikoisimmat uudenaikaisten ruusujen nimi-tyypit ovat sellaisia, jotka ilmaisevat kuten alta ilmenee, vapaata assosiaatiota jolla ei ole erityisemmin tekemistä ruusujen ominaisuuksien kanssa. Jotakin esimerkkejä:
'About Face' Carruth 2003
'Distant Drums' Buck 1984
'Forever Royal' Cowlishaw 2001
'Fragezeichen' Böttner 1910
'Here I Am' Schade 2012
'Nachtfalter' Baum 1971
'Night Owl' Carruth 2005
'Oh Wow!' Carruth 2009
'Poetry in Motion' Harkness 1997

Ja nimikavalakin loppuun muuan, joka on suun-nattu aivan tietylle asiakaspiirille: '100 Not Out' (kri-keittisä lyöjä, joka on saanut 100 pistettä joutumatta "poltetuksi").

Kahlattuani läpi sivun toisensa jälkeen erinomaisen harkittuja nimiä ja tuhansia Madameja en mahda mitään, että kaipaan ruusua nimeltä 'Vaalea kanariankeltainen'.

Kuvat kirjoittajan ellei toisin mainita. Artikkeli on jul-kaistu Ruotsin Ruususeuran lehdessä 4/2019.

rosgrupperna är den som använder bildspråk: liknelser och metaforer. För att ge en uppfattning om detta ut-går jag från webbplatsen *Rose-Biblio*s listor och tittar på rosorna under bokstaven "A". Bland floribundarosorna finner jag:

'Allgold'
'Amberlight'
'Apricot Moon'
'Apéritif'
'Aspirin'
och bland tehybriderna
'Ace of Hearts'
'Alte Liebe'
'Angel Bells'
'Attraction'

Det är klart att "Hjärter ess" eller "Gammal kärlek" kanske är mer säljande än "Röd ros", även om namnen inte säger mer än just det.

Men den mest speciella namntypen bland moderna rosor är en som uttrycker, som det verkar, en helt fri association, som inte har speciellt med rosens egen-skaper att göra. Här är några exempel:

'About Face' Carruth 2003
'Distant Drums' Buck 1984
'Forever Royal' Cowlishaw 2001
'Fragezeichen' Böttner 1910
'Here I Am' Schade 2012
'Nachtfalter' Baum 1971
'Night Owl' Carruth 2005
'Oh Wow!' Carruth 2009
'Poetry in Motion' Harkness 1997

Och för att avsluta denna namnkavalkad, kommer här ett namn som definitivt vänder sig till en bestämd kundkrets: '100 Not Out' (i cricket en slagman som gjort 100 poäng utan att ha blivit "bränd").

Efter att ha gått igenom sida efter sida med de mest utstuderade namn och med tusentals madamer, kan jag inte hjälpa att jag längtar efter rosen som heter 'Den blekt kanariegula'.

Om inte annat anges är författaren upphovsman till bilderna. Artikeln har tidigare publicerats i Rosenbla-det 4/2019, Tidskrift för Svenska Rosensällskapet.

Rosa 'Poppius' kuva/foto Raili Leino

LUKIJALTA – LÄSARBREV

Ruusut ja minä

Teksti ja kuvat Raili Leino

Rosor och jag

Text och foto Raili Leino, översättning Märtha Vesterback

Rakastan ruusuja. Ihailen niiden värejä syyvän punaisesta keltaisen ja shamppanjan kautta vitivalkoiseen. Nuuhkin tuoksua, joka joissakin ruusuissa hurmaa ja toisissa ei tunnu ollenkaan. Kumarrun maahan tai varpistelen korkealle ja yritän napata valokuvaan myös kimalaisen. Piikkisimpia käsittelen nahkahansikkailta.

Jaloruusut ovat oikukkaita kuningattaria. Ne voivat päättää kuolla piittaamatta tunnollisesta hoidosta, lehmänlannasta, auringosta, huolellisesta kastelusta ja

Jag älskar rosor. Jag avgudar deras färger, från djupaste rött via gult och champagne till vitaste vitt. Jag snusar på doften, som hos en del rosor bedårar och hos andra inte känns alls. Jag böjer mig ända ner till marken eller sträcker mig högt upp på tå och försöker få med också humlan på bilden. De allra taggigaste hanterar jag med skinnhandskar.

De förädlade rosorna är nyckfulla drottningar. De kan bestämma sig för att dö, oberoende av ambitiös

'El Ariana' -bourbonruusun nimikyltti / Namnskytt till bourbonros 'El Ariana'

tuholaisentorjunnasta.

Maatiaisruusut ovat sitkeitä kuin vanhat akat. Niitä ei tapa mikään eikä edes hillitse muu kuin ruohonleikuri ja suuret koivut.

Ruusuihin liittyy tunteita, historiaa ja salaisuuksia.

Kesääni kuuluu ruusuja kahdessa osoitteessa: juhannusrusu ja suviruusu Espoossa 1b-vyöhykkeellä ja suviruusu ja metsäruusu Päijät-Hämeessä vyöhykkeellä 2.

Juhannusrusu ei ole omani, mutta näkyy kaupunkihipaleemme. Naapurin iso kerrostalo on rakennettu vanhalle omakotitonille. Pihamme ja kadun väliin on jätetty muutaman metrin kaistale, jota kaivuri ei ole lanannut, ja johon aurinko paistaa koko iltapäivän. Rehevä juhannusrusu muistuttaa, että tässä asuttiin ennen kerrostaloakin.

Kotimme on kerrostalojen väliin jäänyt pieni metsä, jonka puiden kätkössä on vanha omakotitalo. Pihalla on kilpikaarnämäntyjä, suuria kuusia ja koivuja, kymmenittäin tammentaimia, kieloja, mustikoita ja talvioletta, mutta ei yhtään leikkattavaa nurmikkoa.

Haaveilen 'Flammentanzista' ja kärhöistä, mutta niille ei ole paikkaa. Istutan äitiinpäiväruusut isoon ulkoruukkuun ja toivon, että ne selviävät talven yli – joskus ne selviävät.

Tontin kauimmaiseen nurkkaan, kahden ison koivun väliin, istutin runsaat viisi vuotta sitten suviruusun. Sen tehtävä on kertoa ohikulkeville koiranulkoiluttajille, että tässä on tontinraja. Vieressä kasvavien koivujen tehtävä on pitää ruusu kurissa. Pensas on kasvanut korkeaksi, mutta pysynyt aloillaan. Ruusu on raja-aita. Se on myös palanen hämäläistä kotiseutuani.

Lapsuuskotini on nykyisin kesämökkinä. Talo on Päijät-Hämeessä metsän keskellä. Nykyisin naapurustossa on vain kaksi asuttua taloa ja kolme asukasta.

Runsaat sata vuotta sitten asukkaita oli paljon enemmän. Oli Niemen torppa, Takala, Varis, Harakkala,

'El Ariana'

omvårdnad, kogödsel, sol, samvetsgrann bevattning och skadedjursbekämpning.

De ursprungliga rosorna (vildrosorna) är sega som gamla gummor. Ingenting kan ta livet av dem, och de tyglas inte av något annat än av gräsklippare och stora björkar.

Känslor, historia och hemligheter är förknippade med rosor.

Till mina somrar hör rosor på två adresser: Midsommarrosen och 'Poppius' i Esbo i zon 1b och 'Poppius' och kanelros i Päijänne-Tavastland i zon 2.

Midsommarrosen är inte min egen, men den syns till vår gård. Det stora våningshuset nära oss har byggs på en gammal egnahemshustomt. Mellan vår gård och gatan finns en smal grön remsa som grävskopan inte har jämnat ut, och på den skiner solen hela eftermiddagen. Den frodiga midsommarrosen påminner oss om att någon har bott här också innan våningshuset byggdes.

Mellan vårt hem och höghusen har en liten skog fält bli kvar, och där bland träden gömmer sig ett gammalt egnahemshus. Omkring det finns tallar med tjock skorpbark, stora granar och björkar, tiotals ekplantor, liljekonvaljer, blåbär och vintergröna, men inte en enda gräsmatta som behöver klippas.

Jag drömmar och fantisera om 'Flammentanz' och klematis, men det finns inte plats för dem. Jag planterar morsdagsrosorna i en stor kruka utomhus och hoppas att de klarar sig över vintern – ibland överlever de.

I tomtens bortersta hörn, mellan två stora björkar, planterade jag en 'Poppius' för lite mer än fem år sedan. Den har som uppgift att berätta för alla som går förbi med sina hundar att här finns en tomtgräns. Björkarna skall i sin tur hålla rosen i tukt och förmaning. Busken har vuxit till sig och blivit hög, men den har hållit sig i styr. Rosen fungerar som avgränsande häck, men är också en bit av min tavastländska hemtrakt.

Kirjoapteekkarinruusu / 'Rosa Mundi'

Kissala ja vähän etäämpänä vielä Haukka-Kustaan erakkomaja. Vanhempani kertoivat kaskuja mökkien kauan sitten kuolleista asukkaista.

Torppien paikat erottuvat metsästä. On selviä polunjäänteitä, nauriskuoppa, muurikivistä muodostuva pieni kumpare. On selvästi aistittava pihamaa.

Niemen torpan piha on jäänyt melkein kokonaan mökkitien alle. Asukkaista kertoo vain kapealla kais-taleella sinnitelevä vaatimaton, yksinkertainen ruusu, jonka harva edes huomaa. Joskus 1970-luvulla piha oli vielä kokonainen. Muuan vieras pyysi minua kaivamaan ruususta juuren itselleen. Muistan, miten kivinen maaperä oli. En tiedä, sainko irti elinkelpoisen juuren.

Lapsuuskotini pihalla kasvaa hiukan isompikukkisia yksinkertaisia ruusuja, joiden alkuperästä minulla ei ole mitään tietoa. Olen pitänyt niitä metsäruusuina. Aikoinaan niitä ei arvostettu eikä hoidettu. Oliko niitä edes, kun olin pieni? Silti viime vuosina ne ovat levittäytyneet yhä laajemmalle alueelle. Pieniä, yksittäisiä varisia on kymmenittäin.

Lähellä portaita kasvaa suviruusu, joka muodostaa läpitunkemattoman rytteikön. Viidakkomaisuuden täydentävä 1950-luvun alussa istutetut viinimarjapensaat, satavuohtias omenapuu, syreenit ja villisti rehotava humala.

Humalan hävittämistä olen suunnitellut, mutta suviruusun suhteen olen luovuttanut. Se on toivoton tapaus.

Aikoinaan piha oli täynnä suuria koivuja ja suviruusu pysyi pienien marjapensaan kokoisena. Kun lahoontuneut koivut kaadettiin, ruusu riehaantui. Aurinkoa! Vettä!

Piha on kivikkoinen. Ruohonleikkuri olisi ollut turha kapistus. Ruohon hoitivat eläimet ja viikate, mutta eivät ne ruusulle mitään mahtaneet. Vanhempani upottivat maahan mattoja ja pressuja tukahduttaakseen pensaan juuria. Turhaan.

Rosa 'Queen of Hearts' Helsingin kaupunginpuutarhassa. / I Helsingfors stads trädgård

Mitt barndomshem i Päijänne-Tavastland, mitt inne i skogen är nu förtiden sommarstuga. I dagens läge finns det endast två beboda hus med tre männskor i grannskapet.

För drygt hundra år sedan fanns här betydligt fler invånare. Här fanns Niemis torp, Takala, Varis, Harakkala, Kissala och lite längre borta låg Falk-Gustavs eremitboning. Mina föräldrar brukade berätta anekdoter om de för länge sedan avlidna personerna som bott i stugorna.

Man kan ännu idag urskilja var torpen har funnits. Det finns tydliga spår av upptrampade stigar, en rovgrop här, en liten kulle av mursten där. Man kan anas till var gårdsplanen har funnits.

Niemis torp har nästan helt och hållet hamnat under vägen som går till stugan. Om att där har funnits invånare berättar endast en anspråkslös, enkel ros som kämpar på på en smal remsa. Många märker den inte ens. Någon gång på 1970-talet var gårdsplanen ännu oförstörd. En besökare bad mig att gräva upp en liten rosplanta åt henne. Jag minns mycket väl hur stenig jordmånen var. Jag vet inte om jag fick upp en livsduglig rotbit.

På barndomshemmet gårds växter rosor med enkla, något större blommor. Jag vet ingenting om de rosornas ursprung, jag har alltid ansett att det är kanelrosor. Förr i tiden varken sköttes eller uppskattades de. Fanns de ens när jag var liten? Hur som helst så har de under de senaste åren brett ut sig och erövrat ett allt större område. Små, enstaka stänglar finns det i totals av.

Nära trappan växer en 'Poppius' som bildar ett ogenomträngligt buskage. Djungeltrycket kompletteras av vinbärssbuskarna som planterades på 1950-talet, ett hundraårigt äppelträd, syrener och humle som frodas vilt.

Jag har planerat att utrota humlen, men när det kommer till 'Poppius' har jag gett upp. Den är ett helt hopplöst fall.

Viinimarjapensaat tuottavat yhä satoa, mutta marjaämäriin lisäksi tarvitseen puukon päästääseni penaan ääreen keräämään marjat.

Ruusupensaan luo menen kamera kaulassa. Napsin niistä joka kesä samat lähikuvat. Valo ei lankea kukkaan kahdesti samalla tavoin. Palvon 'Flammentanzje' ja Bourbon-ruusuja rosarioissa ja naapurien piholla.

Kuvien voimalla selviää yli näiden kuukausien, joina ruusut ovat vain piikkisiä raakkuja, joita edes lumi ei verhoa pitsinsä alle.

Kirjoittaja rakastaa kasveja ja puutarhojen tutkimista, mutta on surkeaa puutarhuri.

Förr växte det många och stora björkar på gården, och 'Poppius' var inte större än en liten vinbärssbuske. När de murkna björkarna fälldes blev rosen inspirerad. Sol! Vatten!

Gårdsplansen är stenig. En gräsklippare är en helt verkningslös manick. Djur och lie räckte för att hålla bort gräset, men inte bet sådant på rosorna. Mina föräldrar grävde ner mattor och presenningar för att kväva buskens rötter. Förgäves.

Vinbärssbuskarna ger fortfarande skörd, men att gå dit med enbart ett ämbar för att plocka bär är inte nog. Det behövs också en rejäl kniv för att komma fram till bärbuskarna.

Till rosenbusken går jag med kameran hängande runt halsen. Varje sommar tar jag samma sorts närbilder. Ljuset faller bara inte på blomman på samma sätt två gånger. 'Flammentanz' och Bourbon-rosor avgudar jag i rosarier och hos grannarna.

Men hjälp av bilderna klarar man sig över de här mänaderna, när rosorna bara ser ut som taggiga stänglar som inte ens snön förmår gömma under sitt täcke.

Skribenten älskar växter och att undersöka trädgårdar, men hon är en bedrövlig trädgårdsmästare.

Pohjoismaiset ruusut koottuna verkossa

Pohjoismaiden ruusut on nyt koottu yksille verkkosivuille ruotsiksi ja englanniksi. Ruotsinkielinen versio on saatavana myös painettuna.

Pohjoismaisen ruusuhanke tavoitteena on kiinnittää huomiota täkäläisiin terveisii ja hyvin kasvatettavaksi soveltuviin ruusuihin. Kokoelmaan sisältyy myös löytöruusuja. Hanke on toteutettu yhteistyönä Pohjoismaisen ruususeuran puitteissa Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin ruususeurojen kesken. Hanke alkoi vuonna 2012 ja ensimmäisen kerran näyteviljelmijä esiteltiin Pohjoismaiden julkisissa puutarhoissa ja rosarioissa vuonna 2018. Toiveena on, että hanke tuo näkyvyttä ruusunkasvatukseen, pohjoismaisille ruusuille, kansainvälisille ruusuinväestöille ja jäsenten Euroopille.

Täältä pääset digitaaliseen ruusujulkaisuun:
<http://www.svenskros.se/nordiska-rosor-nri>
<http://www.svenskros.se/en/>

Ruotsin versio on saatavana myös painettuna. Hinta on 30 SEK. Hintaan lisätään lähetyskulut. Sen voi tilata sähköpostitse osoitteesta goteborg@svenskros.se. Englanninkielinen versio on vain digitaalisena. Suomen versiota ei ole tarkoitus painattaa, mutta se siihen mahdollisesti palataan. Ruususeuran tulevilla uusilla verkkosivuilla. Yksittäisiä kuvauksia näistä ruusuista on ollut Ruusunlehdessä jo aiemmin.

Nordiska rosor

Nu är foldrarna om nordiska rosor utlagda på internet, både den svenska och den engelska. Svensk version finns i pappersformat.

Projektet Nordiska rosor syftar till att uppmärksamma friska och odlingsvärda rosor framtagna i de nordiska länderna. I samlingen kan även fyndrosorna ingå. Projektet är ett samarbete mellan fem nationella rosensällskap, i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Samarbete sker inom Nordiska Rosensällskapet och initierades 2012 och presenteras för första gången 2018 i demonstrationsodlingar i offentliga trädgårdar och rosarier i de nordiska länderna. Vi hoppas projektet ska ge uppmärksamhet till rosodling, nordiska rosor, de nationella rosinventeringarna och medlemssällskapen.

Här kan du läsa våra foldrar om de nordiska rosorna:
<http://www.svenskros.se/nordiska-rosor-nri>
<http://www.svenskros.se/en/>

Svensk version finns även i pappersformat. Den kostar 30 kr + porto och kan beställas från goteborg.svenskros.se.

Engelsk version finns endast digitalt.

Myöhäiskesän kukintaa ruusujen saarella. / Sensommarens blomsterprakt på rosornas ö. Kuva/foto Eila Palojärvi

Gotlanti

Gotlantia ei suotta mainita "ruusujen saareksi". Sydänkesällä ruusut koristavat ylenpalttisesti vanhan keskustan pikku talojen julkisivuja. Kuva on Visbyn vanhastakaupungista, jossa Fiskargränd oli kuvan ottohetkellä heinäkuun lopussa 2010 näyttävin katu. Lajikkeita on satunnaisen kävijän vaikea tunnistaa. Ne ovat eteläisempiä kuin Suomessa viljeltävät.

Erikoista oli, että ruusut tuntuivat kasvavan melkein tyhjästä. Katukiveys jatkui miltei ruusun tyvelle, jossa siinä oli vain noin 50 x 50 cm leveää aukko.

Gotland

Gotland kallas inte utan orsak "rosornas ö". Under högsommaren smyckas husfasaderna i Visby innerstad av ymnigt blommande rosor. Bilden är tagen i slutet av juli 2010 då Fiskargränd är en av de mest praktfulla gatorna. Den tillfälliga turisten kan svårliggen identifiera rosorna. De behöver sydligare breddgrader än våra rosor.

Det som kändes verkligt speciellt var att rosorna verkar växa upp ur tomma intet. Gatstenarna går nästan ända in på rosens stam, öppningen är på sin höjd 50 x 50 centimeter.

Wienin ruusut saivat talvisuojat. / Rosorna i Volksgarten försågs med huvor. Kuva/foto Ritva Laaksovirta

Wien

Marraskuun lopussa 2019 Wienin kaupungin puutarhaosastolla oli kiirettä. Volksgartenin ruusut huputettiin kevätauhavan varalle. Wien sijaitsee 160 metrin korkeudella merenpinnasta mutta vuorten kainalossa, joten talvet voivat olla ankaria.

Volksgarten sijaitsee kaupungin ydinkeskustassa Hofburgin palatsin ja Burgtheaterin välissä. Se on perustettu 1821 entisen kaupunginmuurin sijoille. Muuri oli rakennettu 1500-luvun lopussa ja Napoleonin armeija tuhosи sen 1809. Puiston suunnitteli Ludwig Remy. Puisto on ollut vuodesta 1823 avoin yleisölle.

Puistossa kasvaa yli 3000 ruusua, jotka edustavat yli 200 lajiketta. Matalat ruusut ovat puiston keskustassa, ja niitä rajaa muotoon leikattu puksireunus. Runkoruusut sijaitsevat niiden ympärillä ja kävelytielaidoilla.

Ruusujen lisäksi puistoa koristavat patsaat, suihku lähteet ja paviljongit.

Halukkaat voivat sponsoroida yksittäisen ruusun hoitoa. Viiden vuoden sponsorointi maksaa 350 euroa, 10 vuoden 650 euroa. Sponsorimansa ruusun viereen saa kyltin, jossa on omistuskirjoitus.

Wien

I slutet av november 2019 rådde febril aktivitet inom parkavdelningen i Wien. Rosorna i Volksgarten försågs med huvor för att klara kalla vårvindar. Wien ligger 160 meter över havsytan, men omges av höga berg och vintrarna kan vara stränga.

Volksgarten ligger mitt i stadens centrum mellan Hofburgska palatset och Burgtheater. Parken grundades 1821 och tidigare fanns där en del av den gamla stadsmuren. Befästningsanläggningarna uppfördes i slutet av 1500-talet och förstördes av Napoleons armé 1809. Parken planerades av Ludwig Remy och den har varit öppen för allmänheten från 1823.

Över 3000 rosor av mer än 200 sorter finns i parken. De låga rosorna finns i mittpartiet, omgärdade av formklippt buxbom. De uppstammade rosorna finns runtomkring och längs med parkgångarna.

Parken förskönas också av statyer, fontäner och paviljonger.

Den som vill kan bekosta skötseln av en ros. Fem års finansiering går på 350 euro, för tio år betalas 650 euro. Rosens fadder får en skylt med sitt namn framför sin ros.

Suomen Ruususeura ry – Finska Rosensällskapet rf

Vuosikokouskutsu – Kallelse till årsmöte

Suomen Ruususeura ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 21.3.2020 klo 11.00 alkaen Panimoravintola Koulussa, Eerikinkatu 18, Turku. Ravintolan ovi avataan meille klo 10.45. Vuosikokouksessa tarjotaan keittolounas ja kahvi/tee. Ilmoittaudu kokoukseen viimeistään su 15.3.2020, maarit.kaipiainen@pp.inet.fi tai puh. 050 565 8868. Ilmoita mahdollisista ruokarajoitteista.

Finska Rosensällskapets årsmöte hålls lördag 21.3.2020 kl. 11.00. Platsen är Bryggerirestaurang Koulu, adress Eriksgatan 18, Åbo. Restaurangen öppnar sina dörrar för oss kl. 10.45. Sopplunch och kaffe/te serveras i samband med årsmötet. Anmäl om deltagande senast söndag 15.3.2020 antingen per e-post maarit.kaipiainen@pp.inet.fi eller 050 565 8868. Meddela samtidigt om ev. allergier.

Kokouksessa käsitellään säätöjen 9 §:n mukaiset asiat.

På mötet behandlas ärendena som nämns i stadgarna i §9.

Erosvuorossa ovat seuraavat hallituksen jäsenet (suluissa henkilökohtaiset varajäsenet):
I tur att avgå från styrelsen är (den personliga suppleanten inom parentes):

Palojärvi Eila	puheenjohtaja/ordförande
Luther Michael	varapuheenjohtaja/viceordförande

Hallituksen erovuoroiset jäsenet / i tur att avgå ur styrelsen

Leppäkoski Liisa	(Kallio Mirva)
Kallijärvi Jukka	(Joy Peter)
Kullberg Inger	(Heikkilä Arja)
Lius Antero	(Muhonen Seija)

Tervetuloa! – Välkomna!

Suomen Ruususeura ry – Finska Rosensällskapet rf
Hallitus – Styrelsen

Avoimet puutarhat 2020 - Upprop till öppen trädgård 2020

Översatt på svenska av Märtha Vesterback

Oletko kasvattanut oman ruusukokoelman, tai käyttäkö ruusuja istutuksissa perennojen ja yksivuotisten seurana? Avaisitko puutarhasi muille ruusuuharrastajille?

Puutarhaliton **Avoimet puutarhat**-teemapäivä järjestetään tänä vuonna **5. heinäkuuta klo 12–17**. Ilmoittautuminen on alkanut. Se tapahtuu verkossa, osoitteessa www.avoiometpuutarhat.fi, josta ohjeet löytyvät otsikon "Tapahtumainfoa" alta. Ilmoittautuminen päättyy toukokuun lopussa.

Ruusunlehti julkaisee listan teemapäivään osallistuvien Ruususeuran jäsenten puutarhoista. **Ruusunlehden listaan voit ilmoittaa puutarhasi, vaikka et osallistuisi Puutarhaliiiton teemapäivään.**

Kun siis olet ilmoittanut puutarhasi tapahtumaan avoimetpuutarhat.fi-verkkosivulla, tai pidät muutoin ruusuutarhasi auki, niin lähetä ystävällisesti muutaman sanan kuvaus puutarhastasi tai pihastasi Ruusunlehden toimitukseen, samoin osoitteesi ja puhelinnumerossi viimeistään 1.4.2020, osoite ruusunlehdentoiimitus@gmail.com. Ehkä puutarhasi on auki vierailijoille myös muulloin? – mainitse myös se. Luettelo julkaistaan seuraavassa Ruusunlehnessä no 2/2020.

Teemapäivään osallistuvan pihan tai puutarhan ei tarvitse olla seudun hienoin tai siistein. Pääasia on, että haluat jakaa kokemuksia muiden harrastajien kanssa.

Muutamat puutarha-alan yritykset tarjoavat mahdollisuutta kokeilla tuotteitaan ja esitellä kokemuksiaan niistä teemapäivänä. Ilmoittautumisaika tuote-esittelijäksi päättyy jo ennen toukokuun loppua. Tarkemmat tiedot löytyvät www.avoiometpuutarhat.fi-verkkosivulta.

Har du byggt upp en egen samling av rosor, eller har du rosor i rabatter tillsammans med perenner och ettåriga blommor? Vill du dela med dig av din trädgård till andra rosänder och ta emot besökare i sommar?

Trädgårdsförbundets temadag Öppna trädgårdar ordnas i år **söndagen den 5 juli kl. 12–17**. Man kan anmäla sin trädgård redan nu. Anmälningen sker på nätet, adressen är www.oppnatradgardar.fi, där finns närmare instruktioner under fliken "Evenemang". Anmälningstiden tar slut inom maj månad.

Rosenbladet publicerar en lista på de medlemsträdgårdar som deltar i temadagen. **Du kan anmäla din trädgård till den här listan även om du inte tar del i Trädgårdsförbundets temadag.**

När du har anmält din trädgård på sidan www.oppnatradgardar.fi, eller har annars beslutit att öppna din trädgård till Rosenälskapets medlemmar den där dagen, skicka en kort beskrivning av din trädgård till Rosenbladets redaktion, tillsammans med din adress och telefonnummer, adress ruusunlehdentoiimitus@gmail.com, senast den 1 april 2020. Om din trädgård är öppen för besökare också vid andra tider, berätta också om det. Listan publiceras i följande Rosenbladet, 2/2020.

En trädgård som deltar i temadagen behöver inte vara traktens finaste eller mest välskötta. Huvudsaken är att du vill dela dina egna erfarenheter med andra intresserade.

Några företag i trädgårdsbranschen erbjuder möjligheten att pröva på deras produkter och presentera erfarenheter av dem i en deltagande trädgård. Anmälningstiden för det här upphör tidigare, före slutet av maj. Mera information om produktdemonstrationerna finns också på temadagens sidor, www.oppnatradgardar.fi.

ILMOITTAUTUMINEN POHJOISMAISEEN RUUSUVIIKONLOPPUUN KALMARISSA

Ilmoitus Pohjoismaisesta ruusuvikonlopusta julkaistiin jo Ruusunlehnessä 4/2019.

Ruusuvikonloppu järjestetään Kalmarissa 26.–28.6.2020.

Oheisesta linkistä avautuu sähköinen ilmoittautumislomake: <https://form.jotforme.com/93023132036342>

Ruusuvikonlopusta löytyy lisätietoa Ruotsin ruususeuran kotisivulta: <http://www.svenskros.se/rosenhelg>

ANMÄLNING TILL NORDISK ROSENWEEKEND I KALMAR

En annons om Nordisk Rosenweekend

26.–28.6.2020 i Kalmar fanns redan i Rosenbladet nummer 4/2019.

Mera information finns på hemsidor: <http://www.svenskros.se/rosenhelg>

Anmälningsformulär: <https://form.jotforme.com/93023132036342>

Paikallisyhmät - Lokalgrupperna

Helsingin paikallisyhmä

Maila Klemettinen, mailakle@gmail.com
<http://www.ruususeura.fi>

Tapaamiset Rikhardinkadun kirjastossa, 1. kerroksen kokoushuoneessa kello 17–19. Alla olevat tapaamiset ovat tiistaisin.

4.2.2020 Arno Kasvi: Ruusuista ja muusta

3.3.2020 Märtha Vesterback: Puutarhoja, ruusuja ja vähän muitakin, Hiiumaa ja Saaremaa 2019

7.4.2020 Pirkka Jokinen: Historiallinen ruusutarha Helsingin Talvipuutarhan edustalla

5.5.2020 klo 17: Kevään ensimmäinen tapaaminen Meilahden ruusutarhassa

Kesän ruusumatkan teemme keskiviikkona 24.6.2020 Hämeenkyrön, jossa tutustumme mm. Lauri Korpiaakon puutarhaan. Matkan yksityiskohdista lisää tuonneppana.

Pirkanmaan paikallisyhmä

Tuuli Lahdentausta, tuuli.lahdentausta@suomi24.fi
<http://www.ruususeura.fi>

Pirkanmaan ryhmä kokoontuu ti 25.2.2020 klo 18–20 Kulttuuritalo Laikun luontosalissa. Aiheena mm. mitä tehdä kulttuuriuusille. Anne Nikander ja Merja Kujala kertovat viime kesän Visbyn matkastaan. Tulevan kevään ja kesän ohjelmaa suunnitellaan ja ehdotuksia vastaanotetaan.

Paikallisyhmä osallistuu kevään Supermessuille Tampereen Messukeskuksessa 17.–19.4.2020 omalle osastolla, DIY-osaston työ näytöksillä sekä Lauri Korpiaakon luennoilla.

Pirkanmaan ryhmän sähköpostiosoite on muuttunut ja uusi on: tuuli.lahdentausta@gmail.com

terveisin Tuuli Tampereelta
puh. 044 099 5532

Turun seudun paikallisyhmä

Maarit Kaipiainen. maarit.kaipiainen@pp.inet.fi
<http://www.ruususeura.fi>

Turun seudun paikallisyhmä kokoontuu to 12.3.2020 klo 18 Turun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan seminaarihuoneessa, Ruissalon puistotie 215. Viime kesän ruusumuistoja sekä tulevan kesän retken ideointia.

Tietosuojaseloste

Jäsenrekisteriin kerätään jäsenen yhteystiedot (postiosoite, puhelin ja sähköpostiosoite) jäsenasioiden hoitamista, tiedotusta, laskutusta ja jäsenlehden postitus-ta varten. Henkilötiedot säilytetään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta yhdistyksen ulkopuolelle, vaan ainoastaan yhdistyksen sisäistä tiedonvälitystä varten yhdistyksen paikallisyhmien vetäjille. Tämän luovutuksen jäsen voi halutessaan kielää ilmoittamalla siitä kirjallisesti jäsenrekisterin pitäjälle. Jäsenellä on oikeus tarkistaa rekisteriin talletetut tietonsa ja pyytää korjaamaan virheelliset tietonsa. Tarkistuspyyntö on tehtävä kirjallisesti asianomaiselta jäsenrekisterin pitäjältä. Tietosuojaseloste on luetavissa Suomen Ruususeuran nettisivuilla. www.ruususeura.fi

Dataskyddsbeskrivningen

Våra medlemmars kontaktuppgifter (postadress, telefonnummer och e-postadress) samlas in och finns i vårt medlemsregister för att vi skall kunna sköta medlemsärenden och information, sända ut räkningar och posta medlemstidningen. Personuppgifterna förvaras konfidentialt och de överläts inte utanför föreningen; de används endast för föreningens interna information till de personer som har ansvaret för lokalavdelningarna. Den här överlätelsen kan en medlem, om hon/han vill, avstryra genom att anmäla därom skriftligen till den som sköter medlemsregistret. Varje medlem har rätt att granska de uppgifter som finns om henne/honom i registret och begära att felaktigheter korrigeras. Begäran om granskning bör göras skriftligt till den som sköter medlemsregistret ifråga.

Dataskyddsbeskrivningen finns i sin helhet på Finska Rosensällskapets hemsida och kan läsas där.
www.ruususeura.fi

Runsaasti omajuurisia kotimaisia pensasruusuja!
Stort urval inhemska buskrosor på egen rot!

Ilo

Pohjolan Kuningatar

Tove Jansson

Suzanne

... sekä yli **40** muuta kaunista ruusulajiketta...

... och över **40** andra vackra rossorter...

Porwoon Ruusu & Raparperi **044 2382 567**

Karhukorventie 112 **ari@ruusujaraparperi.fi**

06200 Porvoo/Borgå (Veckjärvi)

Avataan Vappuna, sitä ennen sopimuksen mukaan!!

Verkkokauppa/Webbutik: **www.ruusujaraparperi.fi**

.HV23

PALAUTUSOSOITE – RETURADRESS
Suomen Ruususeura ry
Metsolankatu 32
33900 Tampere

Vuoden ruusu 'Aurora'. Årets ros 'Aurora' kuva/foto Inger Kullberg

